

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

10^E JAARGANG

WOENSDAG 14 OCTOBER 1925

No. 511

INHOUD.

	Blz.
HET VERSLAG DER STAATSCOMMISSIE INZAKE DE ELECTRICITEITSVOORZIENING VAN ONS LAND I door <i>Ir. G. J. Th. Bakker</i>	894
De Wetsontwerpen tot wijziging van een aantal Belastingwetten door <i>P. J. A. Adriani</i>	896
De Chineesche kwestie, in verband met de ophanden zijnde douane-conferentie te Peking door <i>Thos. T. H. Ferguson</i>	897
Zuiderzoekwesties: I. De volgorde der inpolderingen door <i>Ir. S. L. Louwes</i>	900
Het verslag van den President van de Javasche Bank over het boekjaar 1924—1925 II (Slot) door <i>Mr. J. Gerritzen</i>	902
BUITENLANDSOHE MEDEWERKING:	
Sovjet-Rusland in het Verre Oosten door <i>P. Olberg</i>	904
AANTEKENINGEN:	
Indexcijfers van scheepsvrachten	905
De nieuwe suikerpremies	906
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	907
MAANDOLJFERS:	
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	908
Emissies in September 1925	908
Statistisch Overzicht van den economischen toestand van Nederland	909
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	910—916
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Wd. Algemeen Secretaris: *Mr. Q. J. Terpstra*.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN

COMMISSIE VAN ADVIES.

J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welden; Baron Rengers; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerde leden: *Prof. Mr. D. van Blom; Prof. Mr. H. R. Ribbius.*

Redacteur-Secretaris: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.*

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

13 OCTOBER 1925.

In den toestand van de geldmarkt kwam deze week geen verandering. Het aanbod van geld bleef nog vrij gering, zoodat in de noteeringen bijna geen verandering kwam. De prolongatierente noteerde 3 pCt., met uitzondering van Dinsdag, toen voor 2½ pCt. werd afgedaan; voor particulier disconto werd meestal 3½ pCt. genoteerd. De vraag naar wissels bleef echter vrij gering. Ook callgeld bleef nog goed gevraagd en was aan het einde der week eerder meer gezocht, zoodat de rente, die aanvankelijk tot 3 en 2½ pCt. teruggelopen was, weder tot 3½ en 3½ pCt. steeg.

* * *

De weekstaat van De Nederlandsche Bank geeft weinig veranderingen van beteekenis te zien. De post

binnenlandsche wissels blijkt van f 101,6 miljoen tot f 97,8 miljoen te zijn afgenomen. Deze daling is voor het grootste gedeelte toe te schrijven aan aflossing van schatkistpapier. Het totaal der rechtstreeks bij de Bank geplaatste schatkistpromessen daalde in de afgelopen week van f 22 miljoen tot f 20 miljoen. De beleeningen vertoonen een teruggang van f 2,2 miljoen. Het renteloos voorschot aan het Rijk blijkt met f 2,9 miljoen te zijn afgenomen.

De metaalvoorraad der Bank bleef op dezelfde hoogte. De post papier op het buitenland stelde zich een goede f 200.000 hooger, terwijl de diverse rekeningen onder het actief een vermindering van f 1,9 miljoen te zien gaven.

De biljettencirculatie en de rekening-courant-saldi daalden resp. met f 9,9 miljoen en f 900.000. Het beschikbaar metaalsaldo steeg met f 2,2 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg 48.

* * *

Op de wisselmarkt was de belangstelling deze week verplaatst. Oslo en Kopenhagen lagen vrijwel verlaten; daarentegen was de aandacht nu weder samengetrokken op Fransche francs. De daling maakte ondanks flinken steun nog dagelijks voortgang en eerst Donderdag konden zeer sterk ingrijpen en officieele bedreigingen een moeilijke verheffing tot 11,57 veroorzaken. De stemming bleef echter flauw, zoodat gisteren weder een vrij scherpe daling tot 11,35 intrad. Hiertegenover was België vast. De verschillende mededeelingen van de Belgische regeering over stabilisatieplannen en het sluitend maken der begroting werden gunstig beoordeeld en een langzame, gestadige stijging trad in, waardoor het disagio tegen Parijs gestadig inkromp. Zooals boven gezegd, was de belangstelling voor Oslo en Kopenhagen veel geringer. De stemming was echter gedurende het grootste gedeelte der week zeer flauw en bijna zonder onderzeten liepen de koersen, vooral voor Oslo, sterk terug. In het laatst der week trad er echter weder een verbetering in, zoodat het slot eerder boven de openingskoersen kwam; 49,50 en 49,75 voor Oslo; 59,85 en 60,20 voor Kopenhagen.

LONDEN, 12 OCTOBER 1925.

Over het algemeen bleef de geldmarkt gedurende de geheele week goed voorzien, zoodat de prijs van geld in den namiddag laag was (2¼ tot 2 pCt.). De „clearing” banken houden zich nog steeds aan het door hen vastgestelde percentage van 3 pCt.

Er waren eenige belangrijke goudonttrekkingen op Dinsdag en Vrijdag, maar daar eenige door de zeeliedenstaking in Zuid-Afrika vertraagde verschepingen nu naar Londen onderweg zijn, werd aan genoemde onttekingen niet veel aandacht geschonken.

Met eenige weinige schommelingen bleef disconto daarom flauw.

Ofschoon de noteeringen Zaterdag nog 3⁵/₁₆—¾ genoemd werden, was de koers in werkelijkheid niet beter dan 3¼ pCt. voor prima 3-maands bankaccepten.

De New Yorksche wisselkoers bleef onder het gouduitvoerpunt: 4,84½; Amsterdam 12,04½.

HET VERSLAG DER STAATSCOMMISSIE INZAKE DE ELECTRICITEITSVOOR- ZIENING VAN ONS LAND.

I.

Het zal wel geen verwondering baren, dat het den leden van de Staatscommissie inzake de electriciteitsvoorziening van ons land niet mogelijk bleek tot overeenstemming te komen in het door die Commissie uitgebrachte rapport. De samenstelling dezer Commissie deed dit reeds verwachten; immers, naast eenige leden waarvan bekend was, dat zij een verregaande inmenging van den Staat in de electriciteitsvoorziening wenschten, bevatte zij er andere, die meenden, dat de vrije ontwikkeling van de electriciteitsvoorziening zoo min mogelijk aan banden zou moeten worden gelegd.

Het meest op de spits gedreven is wel de opvatting, welke spreekt uit de nota van het lid S. A. Maas, die zelfs den regelenden invloed van het Centraal Gezag elimineeren wil en de electriciteitsvoorziening geheel wil vrijlaten. Hij denkt slechts den Minister een invloed hierop toe, voor zoover de veiligheid van het verkeer zulks noodig maakt en verder om den electriciteitsbedrijven bij hun ontwikkeling voldoende bewegingsvrijheid te verzekeren onder eerbiediging van bestaande belangen. Om hierbij waarborgen te hebben voor voldoende objectiviteit en deskundigheid bij te nemen beslissingen, wenscht hij de instelling van een Raad van Toezicht en van een Electriciteitsraad.

Bij alle waardeering, die men moet hebben voor de zeer knap gestelde nota van den heer Maas, dringt zich bij de lezing daarvan toch de gedachte op, dat zijn oplossing uit „Prinzipienreitererei” voortkomt, uit zijn afkeer voor het Overheidsbedrijf, en dat hij uit het oog heeft verloren de zeer nuttige concurrentie, die op vele plaatsen de electriciteitsbedrijven — al waren dit overheidsbedrijven — elkander hebben aangedaan.

Bovendien is een voordeel, juist van die overheidsbedrijven, dat de resultaten van de meeste hunner zoo uitgebreid gepubliceerd worden, dat een onderlinge vergelijking, waarin steeds een prikkel is gelegen tot opvoering der prestatie, daarvan mogelijk is. Het resultaat, hier te lande bereikt op het gebied der electricificatie, kan een vergelijking met het buitenland schitterend doorstaan; er zijn weinig landen aan te wijzen, waar de electriciteit onder het bereik van zooveel is gekomen als bij ons en dat nog wel, niettegenstaande het gas bij de opkomst der electriciteitsvoorziening reeds een zeer uitgebreid terrein bestreek.

Het door den heer Maas gewenschte succes hebben de bedrijven onder het tegenwoordig regime kunnen bereiken, en mocht hier of daar nog eens een verbetering kunnen worden aangebracht, dan zou dit met een zekeren regelenden invloed van het Centraal Gezag, waarbij tegen onjuist particularisme wordt gewaakt, gemakkelijk kunnen geschieden.

Het standpunt van de meerderheid der Commissie kunnen wij in het algemeen dan ook gaarne tot het onze maken. In het kort komt dit daarop neer, dat op den tegenwoordigen toestand worde voortgebouwd. De provinciale verordeningen moeten echter vervallen en moeten vervangen worden door een Rijksregeling, waarmee tevens het bezwaar vervalt, dat in zoovele provincies de provinciale overheid tegelijk regelt en exploiteert. De Rijksconcessies, die volgens de meerderheid de ontwikkeling der electriciteitsvoorziening schaden, hebben dan geen reden van bestaan meer. Een Centrale Commissie van Electriciteitsvoorziening, welke over de diensten van een permanent bureau beschikt, moet den Minister van advies dienen; hierdoor wordt continuïteit in de te volgen gedragslijn verkregen en een waarborg gevonden voor een deskundige behandeling. Gehoord dit advies kan de Minister dan de uitvoering verbieden van werken, welke in strijd zijn met het algemeen belang. De pro-

ductie en het hoofdtransport der electriciteit worden vrijgelaten, voor de distributie en gros zorgen de Provinciale besturen en de levering aan de verbruikers worden overgelaten aan de Gemeentebesturen.

Aan de exploitanten der bedrijven behoort de Minister een verklaring te geven van algemeen belang, waardoor het hun mogelijk wordt de wet van 26 April 1918, Stbl. No. 276, tot opheffing van belemmeringen, toegepast te krijgen.

De industrieën moeten voor eigen opwekking en onderlinge leveringen analoge faciliteiten kunnen krijgen als de electriciteitsbedrijven. Verder behoort de wet bescherming te geven tegen gevaar voor personen en goederen.

Dit schema is alleszins logisch. Als systeem heeft de verregaande Staatsbemoeiing onze sympathie niet; het succes hiervan is te veel afhankelijk van de personen. In Zweden, waar trouwens de aanleiding daartoe groot was door de uitgebreidheid der natuurlijke hulpbronnen en de combinatie der electriciteitsvoorziening met de reguleering der scheepvaartwegen, is men b.v. met de Staatsbemoeiing zeer ingenomen, in Amerika wil men er daarentegen niets van weten. Bij ons heeft de Kamer, na het rapport der Commissie Lely, o.i. terecht, niet aan een Staatsbedrijf gewild.

De verregaande Staatsbemoeiing is door haar afhankelijkheid van de personen o.i. reeds veroordeeld; op de toevallige geschiktheid van personen is geen systeem op te bouwen. Het is bovendien voor de electriciteitsvoorziening dringend noodig, dat zij buiten de politiek blijft en buiten het te enge ambtelijke keurslijf. Zochten de Provincies ook niet in overgrote meerderheid den vorm der N.V.?

Er is echter in het meerderheidsrapport een zaak naar onze meening onvoldoende naar voren gebracht en wel, dat het belang der verbruikers eischt, dat het distributiebedrijf en-gros ook de levering aan huis in handen heeft. Te veel instanties maken de distributie oneconomisch en daarom het product duur; dit is in den normalen handel het geval en bij de electriciteit evenzeer. In Zwitserland waar ook het euvel van te veel instanties bestaat, hoorden wij dezen toestand door den heer Bauer, den Directeur der Schweizerische Kraftübertragung A.G. te Bern (de „Schweizerische Sammelschiene”) aldus schilderen: „Der Strom muss viele Franken schwitzen bis er vom Kraftwerk zum eigentlichen Verbraucher gelangt ist”.

Men moet dit verschijnsel misschien toeschrijven aan den daar evenzeer als bij ons sterk ontwikkelten vrijheidszin van de opeenvolgende bestuursorganen, doch die toestand moet in het belang van een economische distributie zoo spoedig mogelijk verdwijnen.

Niet te aanvaarden achten wij het standpunt van de meerderheid der Commissie, die het een gemeente mogelijk wil maken haar grenzen voor electriciteit van buiten te sluiten. Dit komt overeen met een invoerverbod van de ergste soort, daar het slechts wordt uitgevaardigd ten behoeve van het eigen electriciteitsbedrijf. Deze kunstmatige bescherming, die geheel ten koste van den afnemer komt, moet dit bedrijf niet noodig hebben; laat men het toch tegen het interlocale bedrijf laten concurreeren! Legt het plaatselijk bedrijf het in dezen strijd af, dan blijkt daaruit, dat de levering door het interlocale bedrijf economisch juist is. Deze protectie zou ook wel kunnen voortspruiten uit den wensch, om de winsten van het gemeentelijk bedrijf hoog te houden en deze kunstmatige winstopdrijving is natuurlijk ontoelaatbaar.

Op de winsten der plaatselijke bedrijven zullen we hieronder nog terugkomen.

De minderheid der Commissie is het met het boven gegeven schema niet eens. Zij wil een ingrijpende bemoeiing van het Centraal Gezag en de vrijheid der electriciteitsbedrijven zeer aan banden gelegd zien. Te dien einde wil zij de Provinciale verordeningen en de Rijksconcessies behouden. Het systeem van ver-

gunningen, door de meerderheid bepleit, gaat haar niet ver genoeg. Zij prefereert het concessiestelsel, waarbij aan het verleen van een vergunning voor het voeren van een bedrijf bepaalde voorwaarden, inhoudende zekere verplichtingen, kunnen worden verbonden. Zoo moeten h.i. de bedrijven verplicht kunnen worden tot onderlinge koppeling en tot het maken van bepaalde uitbreidingen. Verder prefereert zij de mogelijkheid tot naasting door den vergunninggever, terwijl volgens het voorstel der meerderheid de hogere overheid slechts langs den weg der onteigening het bedrijf aan zich zal kunnen trekken. Hiertegenover staat, dat zij dengenen, die voor eigen bedrijf electriciteit opwekken, niet die rechten wil geven, die de meerderheid meent dat aan deze categorie toekomt. In haar gedachtengang past volkomen de groote invloed, dien de Minister op de tarieven moet hebben. Ten slotte eischt zij voor het intercommunale bedrijf de bevoegdheid op, om in de gemeenten binnen haar verzorgingsgebied, ook zonder medewerking dier gemeenten, stroom te leveren.

Er blijkt dus wel uit een en ander, dat de minderheid de electriciteitsbedrijven onder voogdij wil zien gesteld. De volgende punten worden door haar mog aangevoerd:

1. Indien de Provinciale verordeningen bij het tot stand komen eener wettelijke regeling, zooals de meerderheid die wenscht, vervallen, komt er niet een regeling van gelijke strekking voor in de plaats.

2. Electriciteitsbedrijven, waarvan naar haar meening vast staat, dat zij in het belang van een economische electriciteitsvoorziening van het land liefst zoo spoedig mogelijk moeten verdwijnen, behooren niet evenveel steun te krijgen als de bedrijven, die het openbaar belang inderdaad dienen.

3. De rechten, toegekend aan diegenen, die electriciteit voor eigen bedrijf opwekken, kunnen tot moeilijkheden aanleiding geven aan de electriciteitsbedrijven en kunnen de belangen van de industrie zelfs in het algemeen schaden.

4. Met de instelling van een centrale commissie voor electriciteitsvoorziening kan worden ingestemd, doch het bureau, dat de meerderheid daar aan wil verbinden, zal maar al te zeer de neiging hebben de algemeene leiding in de electriciteitsvoorziening over te nemen uit de handen van den verantwoordelijken Minister, waar zij behoort te berusten.

De voogdij, die in het stelsel der Rijksconcessies volgens den wensch der minderheid is gelegen, wordt hierdoor gemotiveerd, dat het verschil tusschen de totstandkoming der electriciteitsvoorziening, met kleine gebieden om de groote gemeenten heen, of wel die met groote gebieden buiten en zonder de deelname der groote gemeenten, (dat zijn dus de gebieden, waar de provincies de electricificatie op zich hebben genomen), in hoofdzaak een *economisch* verschil is.

Het wil ons voorkomen, dat dit verschil lang niet zoo groot is, als dat hier wel wordt voorgesteld. Wel is de rentabiliteit der bedrijven van de eerste categorie groter dan die der tweede categorie, doch deze verschillen zullen gaandeweg wel minder worden. Zij vonden veelal een oorzaak in de sterke expansie der Provinciale bedrijven, welke plaats vond in tijden van duren nettenbouw gedurende en onmiddellijk na den oorlog. De kapitalen daarin vastgelegd zijn dan ook veelal groter dan anders het geval zou zijn geweest, terwijl de tarieven soms geen rekening hielden met den veranderden economischen toestand. Verder zijn de provinciale ondernemingen in het algemeen veel jonger en de vergelijking welke gemaakt wordt tusschen den afzet in kWh. per f 100.000 netkosten is onvolledig, omdat hier netten van verschillende ouderdom worden vergeleken. Een kentering in de rentabiliteit der Provinciale ondernemingen is thans duidelijk merkbaar en ook wij zien de toekomst voor de Provinciale bedrijven in het algemeen rooskleurig in.

Van den schrijver van deze regelen zal wel nauwelijks verwacht worden, dat hij zich kan vereenigen met de vergelijking, die in het minderheidsrapport wordt gemaakt tusschen 's-Gravenhage en Gelderland en waaruit z.i. verkeerde conclusies zouden kunnen worden getrokken. Zoo is in 's-Gravenhage onder grootverbruik opgenomen de tramstroomlevering, welke geschiedt in den vorm van gelijkstroom, dus als een verder afgewerkt product, welks vervaardiging omzetten noodig maakt, die extra kosten medebrenkt en die dan ook in een hogere betaling een compensatie moet vinden.

De zuivere draaistroomlevering aan grootverbruikers geschiedt te 's-Gravenhage niet tegen hoogere tarieven dan in de Provincie, hoewel de grootverbruikers in de stad hogere prijzen zouden kunnen besteden door extra voordeelen, die de electriciteit in verband met de dichtere bebouwing hun biedt.

De vergelijking tusschen de opbrengsten voor licht en kleinkracht is evenmin juist. Wel is het gemiddelde hiervan gelijk, doch dit komt, omdat in 's-Gravenhage de lichtlevering in kWh. ongeveer $\frac{5}{6}$ van de som van licht en kleinkracht totaal bedraagt, hetgeen dus maakt dat de gemiddelde prijs zeer dicht bij den lichtprijs ligt. In de door de P.G.E.M. zelf geëxploiteerde laagspanningsnetten was de verhouding van de opbrengst tusschen licht en kleinkracht als f 343.000 tot f 209.000, waaruit blijkt, dat de leveringen voor kleinkracht en licht ongeveer gelijk moeten zijn en de gemiddelde prijs dus veel lager wordt dan de lichtprijs. Al zijn de gemiddelden bijna gelijk, dan zullen dus de prijzen in Gelderland voor ieder der beide doeleinden hooger zijn, wat daaruit moge blijken, dat voor licht in 's-Gravenhage over 1924 gemiddeld 19,6 ct. werd ontvangen, terwijl in de door de P.G.E.M. zelf geëxploiteerde laagspanningsnetten de prijs uiteenliep van 23 tot 42 ct. per kWh. met een gemiddelde van 31,3 ct.¹⁾ Er blijkt dus wel, dat de grootere winsten thans door de gemeentelijke bedrijven gemaakt, kunnen worden bereikt bij veel lagere tarieven. Dit is mogelijk doordat deze bedrijven ouder zijn; immers door gestadigen arbeid wordt het debiet in een verzorgingsgebied geleidelijk opgebouwd. Wij verwachten, dat de Provinciale bedrijven, dank zij den intensieven arbeid, die er door hen wordt geleverd, er ook wel eens zoo voor zullen komen te staan, want wij hebben een groot vertrouwen in de economische ontwikkelingsmogelijkheden van de electriciteitsbedrijven, zowel in de stad als in de provincie.

Dan zullen bij de meeste provinciale bedrijven ingevolge de statuten de winsten aangewend worden tot vermindering der tarieven en tot nu toe is dat bij de gemeenten nog niet altijd het geval. Een nadere beschouwing van dit feit moge hier even volgen.

Het is juist, dat de winst van het hier in de vergelijking betrokken electriciteitsbedrijf belangrijk bijdraagt tot verlichting van de financieele zorgen der gemeente en zoolang dit voordeel voor de gemeente bereikt wordt bij de allerlaagste tarieven uit het geheele land en vrijwel alle inwoners tot dit resultaat meewerken, is het bezwaar hiertegen niet al te groot. Op den duur zou dit echter bedenkelijk kunnen worden en de ontwikkeling van de electriciteitsvoorziening in den weg kunnen staan. Er zal dan ook wel eens een einde aan komen, of, zooals ik dit eens door iemand, zeer goed op de hoogte der gemeentefinanciën, zoo echt op zijn Hollandsch hoorde zeggen, dat de gemeentebedrijven de rol van scheepskameelen moeten vervullen, en wel om het financieele schip over plaatselijke ondiepten heen te helpen, maar dat in normaal vaarwater aangekomen het schip op zich zelf vlot moet zijn.

Zoo worden ook de winsten, welke gemaakt worden op stroomlevering aan buitengemeenten door de min-

¹⁾ Voor de vergelijking der eenheidsprijzen werd hier 1924 genomen, daar de gegevens van 1923 hiertoe niet beschikbaar waren.

derheid der Commissie bedenkelijk geacht. Men moet hierbij echter niet uit het oog verliezen, dat aan die buitengemeenten op economisch juiste wijze zeker goed wordt geboden. De tarieven zijn zoo gesteld, dat een behoorlijk bedrijf in die gemeenten mogelijk is, waarbij zij zelfs meestal nog een soms vrij behoorlijke winst maken. Is het dan zoo verkeerd, dat op een dergelijke stroomlevering door de moedergemeente winst gemaakt wordt, waar toch de buitengemeenten in zoo vele opzichten van haar profiteren?

Den Haag.

G. J. TH. BAKKER.

(Slot volgt).

DE WETSONTWERPEN TOT WIJZIGING VAN EEN AANTAL BELASTINGWETTEN.

Aanvulling der Zegelwet. In het wetsontwerp, dat door mij werd besproken in No. 485 van dit blad, wordt voorgesteld twee nieuwe heffingen in de Zegelwet te brengen, en wel 1o. een belasting op de kosten van verblijf en van verteringen in hotels, herbergen, pensions, eethuizen enz., „in het algemeen „in alle inrichtingen, waar tegen vergoeding nachtverblijf wordt verstrekt of waar, eveneens tegen vergoeding, gelegenheid wordt gegeven tot het verbruiken ter plaatse van spijzen of dranken,” 2o. een belasting bij het aanschaffen van zaken, welke min of meer als weeldezaken mogen worden aangemerkt. Er was grond voor de veronderstelling, dat met beide heffingen wordt beoogd het treffen van „weelde”. Ten aanzien van het eerste onderdeel is dit, naar de Minister in de Memorie van Antwoord verklaart, echter onjuist. „Eenigszins tot bevreemding” van den Minister heeft deze vernomen, dat herhaaldelijk aan het geheele wetsontwerp de benaming van „weeldebelasting” is gegeven. Uit het feit, dat het ontwerp alle verteringen in de genoemde inrichtingen zonder onderscheid belast, bleek volgens den Minister reeds voldoende, dat hier veeleer is gedacht aan een verteringsbelasting, dan aan een weeldebelasting. Toch wordt in de M. v. A. nog eens herhaald, dat juist deze verteringen belast worden, omdat ze „het gevolg zijn van een min of meer ruim bezit aan middelen, in ieder geval ruimer, dan noodig is om te voorzien in de noodzakelijke kosten van levensonderhoud.” De hier bedoelde verteringen behooren volgens den Minister te worden belast, omdat ze in vele gevallen „als een kenmerk van gegoedheid” kunnen worden beschouwd.

In mijn vorig artikel betoogde ik, dat een behoorlijke verteringsbelasting zich zou moeten richten naar de *geheele persoonlijkheid van den belastingplichtige* en dat een belastingheffing naar aanleiding van bepaalde uitgaven, waaromtrent de wetgever veronderstelt, dat ze het gevolg zijn van een zekere „gegoedheid”, wel steeds onbevredigende resultaten zal opleveren. Het zal er vermoedelijk mee gaan zooals het met de belasting van het inkomen is gelopen. Oorspronkelijk heeft men er niet over gedacht om belasting te heffen naar iemands inkomen. De belastingheffing werd vastgekoppeld aan een aantal waarneembare feiten en omstandigheden (patent, aanstellingen enz.); door de belasting naar aanleiding daarvan te heffen meende men de financieele positie der verschillende belastingplichtigen zoo in het algemeen wel te benaderen. Eerst vele jaren later is men tot het inzicht gekomen, dat men er met de heffing naar aanleiding van uiterlijk waarneembare „vaste gegevens” niet komen kan en is men de belasting gaan heffen naar het zoo moeilijk vast te stellen inkomen zelf. Moet het thans gedane voorstel om tot een belasting der vertering te komen op dezelfde wijze worden gezien? Is het een poging om er langs den weg van „vaststaande gegevens” te komen? Dan moge de geschiedenis van de inkomstenbelasting o.a. in Frankrijk en ons land tot waarschuwing strekken!

De Regeering heeft getracht voor de hand liggende onbillijkheden weg te nemen o.a. door de vrijstellin-

gen (art. 81 K) aanmerkelijk uit te breiden. Maar zelfs daaruit blijkt, dat de onbillijkheden aan het stelsel verbonden zijn en daarom nooit geheel weggenomen zullen kunnen worden.

In het oorspronkelijke art. 81 K was bepaald, dat verteringen in door den Minister aangewezen pensions, volksgaardekens etc. niet belast zouden zijn. Een dergelijke aanwijzing zou alleen kunnen worden uitgelokt voor inrichtingen, waar de vergoeding voor nachtverblijf of voor eenigen maaltijd niet meer bedraagt dan f 0,75 voor één nachtverblijf of voor één maaltijd. Bij het gewijzigd ontwerp zijn deze bedragen verhoogd; er wordt voorgesteld dat de vrijstelling zal kunnen worden gegeven voor „hotels, herbergen en pensions, waar de vergoeding voor nachtverblijf niet meer bedraagt dan gemiddeld f 2 per nacht voor verblijf zonder maaltijd of f 2,50 per nachtverblijf met ontbijt, of bij langer verblijf van f 17,50 voor volledig pension met verzorging per week”. Voor de eethuizen etc. wordt het bedrag van f 0,75 gebracht op f 1,25. Wat met dat „gemiddeld” bedoeld wordt is niet duidelijk, vooral omdat in de toelichting gezegd wordt, dat art. 81 K toepasselijk wordt verklaard op hotels etc. waar de prijs voor volledig pension „voor één persoon per week niet meer bedraagt dan f 17,50.” Is het de bedoeling, dat de vrijstelling kan worden verleend, ook al zijn er kamers van f 20, indien alle kamers door elkaar gerekend maar beneden de f 17,50 blijven? Maar dan is de regeling al zeer gebrekkig. Want dan is de eene kostganger, die een kamer van f 20 heeft, belastingplichtig omdat het gemiddelde der kamers in zijn pension boven f 17,50 is, terwijl zijn collega, die ook f 20 betaalt wordt vrijgelaten, omdat hij in een pension is terecht gekomen, waar het gemiddelde der kamers beneden f 17,50 blijft. En toch vertoonen zij beiden met hun huur van f 20 het zelfde teeken van gegoedheid! Trouwens, al is dit de bedoeling van dit „gemiddeld” niet, toch zullen groote onbillijkheden niet uitklijven. In menig vrij duur pension zijn in de hanekamers zeer goedkope kamers. Waarom moet de arme stakkerd, die daar woont vanwege zijn „gegoedheid” belasting betalen, omdat anderen onder hetzelfde dak in zooveel beter omstandigheden verkeerden? Het zal niet mogelijk zijn dergelijke onbillijkheden uit de wet te verwijderen: ze zijn onverbrekelijk aan het gekozen stelsel verbonden.

„Bij de keuze van de zaken, welke men wil betrekken in eene belasting als de onderwerpelijke op verteringen, welke op het bezit van min of meer ruime middelen wijzen, is het altijd moeilijk grenzen te trekken”, aldus de M. v. A. Men zou daarin kunnen lezen een critiek op het in het ontwerp gevolgde stelsel, een erkenning van de juistheid der hierboven verdedigde meening, dat een belastingheffing, die uitsluitend wordt gegrond op bepaalde uiterlijk waarneembare omstandigheden, onbevredigende resultaten moet opleveren. Maar dat is de bedoeling dier zinsnede niet! Ze komt voor te midden van de beschouwingen, in de M. v. A. gewijd aan de belangrijke veranderingen, die zijn aangebracht in de aanwijzing der belaste voorwerpen. Ik kan die veranderingen niet nader aanduiden, doe slechts een greep. En dan kies ik het onderwerp, waarover ik ook in no. 485 enige opmerkingen maakte: de belasting van stoffen en kleedingstukken.

Volgens het oorspronkelijk ontwerp zouden stoffen en kleedingstukken worden belast, indien de daarvoor bestede prijzen de in de wet vastgelegde bedragen zouden te boven gaan. Daartegen waren veel bezwaren geopperd; de Minister heeft dat stelsel daarom verlaten; het criterium der belastbaarheid is verlegd naar den aard van het kleedingstuk of van de daarvoor gebezigde stof. Zoo wordt thans voorgesteld belasting te heffen bij aankoop van zijde, kunstzijde, halfzijde, fluweel en voorwerpen geheel of hoofdzakelijk van die stoffen vervaardigd, van cylinder-

hoeden, smoking-, rok- en galakleding enz. enz. De aanduiding daalt zeer in bijzonderheden af. Belast worden b.v. „schoenen, laarzen of pantoffels, wanneer „de schacht — met uitzondering van den schoen-„neus — uit nog andere bestanddeelen bestaat dan „ongelakt, onverguld of onverzilverd, rund-, geiten-, „schapen- of paardenleder, linnen, wol, vilt of touw.”

Men vraagt zich af, wat er in de practijk van al deze bepalingen terecht zal komen. De leverancier zal moeten beoordeelen, of het door hem geleverde kledingstuk „hoofdzakelijk” uit zijde bestaat. De fiscus is niet in staat ook maar op eenige wijze te controleren of de opvatting van den leverancier, dat het kledingstuk hoofdzakelijk niet uit zijde bestaat, juist is geweest. En als een winkelier een paar fluweelen pantoffels verkoopt (belast) zonder kwijting af te geven (art. 81 C) of zonder boeking in het register (art. 81 E), dan zal de fiscus de ontduiking wel nimmer kunnen achterhalen. De controle op deze belasting is m.i. ten eenenmale onvoldoende en moet wel onvoldoende zijn; ook dat is het gevolg van het stelsel.

Laat ik — om deze bewering te staven — de fluweelen pantoffels tot voorbeeld nemen; ik neem daarbij nog aan, dat het dure pantoffels waren, duurder althans dan de vrijgelaten gewone leeren pantoffels, en dat de winkelier een behoorlijke boekhouding heeft. Daarin staat vermeld, dat zijn verkocht „pantoffels”, zonder meer. 's Rijks ambtenaar komt ingevolge art. 18 Zegelwet controleren. Hij vraagt inzage van het register (art. 81 D), waarin hij op een strook of doorslag alle gezegeld afgegeven kwijtingen terugvindt. Voor de pantoffels is geen gezegelde kwijting afgegeven; daarvan vindt hij dus niets in het register. De ambtenaar, rekening houdend met de mogelijkheid, dat het register onvolledig is, vraagt inzage van de verdere boekhouding. Art. 18 geeft hem daartoe het recht: alle boeken en registers moeten hem op zijn vordering worden vertoond. Bij het doorbladeren van die boeken valt zijn oog op die dure pantoffels. Hij vraagt den winkelier: „de schacht — behalve de neus — was toch zeker niet uitsluitend leer?” De winkelier antwoordt dat dit wel het geval was. Wat nu? De pantoffels zijn niet meer te achterhalen! Nu wordt het duidelijk, waarom Gogel in 1806 voorschreef, dat een gezegeld biljet aan het verkochte voorwerp moest worden vastgehecht. Was dat voorbeeld gevolgd, dan zouden de ambtenaren hun spiedende blikken niet alleen moeten richten op rijwielplaatjes, maar ook op cylinderhoeden, fluweelen pantoffels en zijden kledingstukken. Maar ook dat zou bezwaar geven!

Doordat de mogelijkheid van een deugdelijke controle ontbreekt, moet het succes der voorgestelde belasting ernstig in twijfel worden getrokken. Dat is de conclusie waartoe ik kom. Wil men een werkelijke controle, dan zou die m.i. moeten uitgaan van een vergelijking van den voorraad met de facturen. Daartoe zouden nieuwe en zeer ingrijpende bevoegdheden aan den fiscus moeten worden gegeven en bovendien zouden er heel wat ambtenaren noodig zijn, om van die nieuwe bevoegdheden gebruik te maken. De Minister wil belasting naar bepaalde uiterlijke omstandigheden, maar dan dient m.i. ook als eisch te worden gesteld, dat die omstandigheden voor den fiscus vaststaan. Dat is in het ontwerp, zooals het thans luidt, niet het geval.

Ook in dit opzicht leidt het in het ontwerp gekozen stelsel dus niet tot een bevredigende oplossing.

Wijziging der Successiewet. In No. 486 van dit blad gaf ik uitvoerige beschouwingen over de voorgestelde wijziging der Successiewet. De daar geoorloofde critiek geldt onverzwakt voor het gewijzigd ontwerp. In het ontwerp zijn slechts weinig wijzigingen gebracht. Ze bestaan in hoofdzaak in vrijstelling van enkele periodieke uitkeeringen. Tot nadere beschouwingen geven ze geen aanleiding.

Wijziging der Inkomstenbelasting. De tegenwoordige wet kent een kinderftrek van f 200 per kind, indien het inkomen f 3000 of meer bedraagt. Bij lagere inkomens varieert de aftrek tusschen f 100 en f 190. Volgens het gewijzigd ontwerp wordt voor gehuwden f 200 afgetrokken en voor minderjarige kinderen f 200 per kind. Volgens het oorspronkelijk ontwerp was dit laatste bedrag gesteld op f 300. De aangebrachte wijziging heeft de tegen het eerste ontwerp ingebrachte bezwaren, waarop ook ik wees in No. 486, zonder twijfel aanmerkelijk verminderd.

De in de ontwerpen aangebrachte wijzigingen hebben mijn bezwaren tegen de aanvulling der Zegelwet niet verminderd; die tegen de wijziging der Successiewet zijn blijven bestaan. Het afkeurend oordeel, dat ik in No. 486 uitsprak, moet daarom ook thans nog gehandhaafd blijven. P. J. A. ADRIANI.

DE CHINEESCHE KWESTIE, IN VERBAND MET DE OPHANDEN ZIJNDE DOUANE-CONFERENTIE TE PEKING.

Schrijven over de jongste toestanden in China, doet mij denken aan een gesprek tusschen twee Amerikaanse negers, die het hadden over de uitspraak van den plaatsnaam Mineapolis. „No, you idiot”, zegt een van hen, „you mustn't pronounce it Mississipolis, you must say Minninnipolis, and even then you are wrong!” Dat men, over China schrijvende, in elk geval de plank mislaat (in gezelschap van de grootste autoriteiten) staat vrijwel vast; de vraag is slechts of men dit doet „with our feet upon the solid ground of experience” volgens Sir John Jordan, den pas overleden grooten Engelschen staatsman-China-kenner, dan wel of men zijn phantasie den vrijen loop laat, zooals tegenwoordig meer en meer gebruik wordt in discussies over China, op academische gronden en ideale hypothesen gebaseerd.

Een andere moeilijkheid in de behandeling van Chineesche vraagstukken is de snelheid en kaleidoscopische (of kakoscopische?) grilligheid, waarmede de gebeurtenissen elkaar opvolgen, schijnbaar zonder eenig logisch verband. Wil men dus niet de gebeurtenissen van dag tot dag volgen en boekstaven, dan is het zeer moeilijk om de meest geschikte tijdstippen te vinden van waaruit men den toestand, over een zekeren termijn of in een zeker verband, kan overzien en beoordeelen.

Vermoedelijk is het huidige tijdstip er een, dat zich voor zoo'n kort overzicht laat aangrijpen. De anti-Europeesche of anti-Engelsche beweging, haar oorsprong hebbende in de Shanghai-relletjes van 30 Mei jl. en terstond overslaande in algemeene werkstaking en boycot-bewegingen over het gansche land, is nu vrij sterk aan het luwen, terwijl de noodige stappen reeds genomen zijn om de belangrijke conferentie te Peking te doen plaats hebben. In een openbare taferele, en daarna een schrijven aan de Britsche gedelegeerden ter conferentie voornoemd, heeft de Engelsche minister van Buitenlandsche Zaken, Chamberlain, zich zeer duidelijk uitgelaten over wat de opvattingen der Britsche regeering zijn omtrent doel en strekking der conferentie en het ernstige streven van haar kant. Daar men voorts van Chineesche zijde vermoedelijk niet wars is van eenige rust in de agitatie, ten einde den loop der onderhandelingen af te wachten, mag nu misschien gehoopt worden dat wij zijn gekomen aan een komma-punt in de zoo dicht bedrukte bladzijden der contemporaine Chineesche kronieken. Tenzij de als zeer spoedig dreigend aangekondigde burgeroorlog in het Noorden binnenkort uit mocht breken, in welk geval de geheele conferentie terstond onmogelijk zou gemaakt worden. Het is echter waarschijnlijk dat de thans tegenover elkaar staande partijen er de voorkeur aan zullen geven, om hun strijd vooralsnog met woord en geschrift achter de coulissen rondom de conferentietafel te voeren, en dat de werkelijke strijd eerst dan zal ontbranden, indien en wanneer men het er niet

over eens kan worden, op welke wijze de zeer rijke saldo's, die een grondige herziening der douane-tarieven zal opleveren, zullen worden verdeeld. Rijke saldo's, doch voor de militaire satrapen helaas nog niet „beyond the dreams of avarice”.

Om nu te komen tot de uitlatingen van Chamberlain (opgenomen in de „Times” van 19 en 21 September jl.) is het niet te ontkennen, dat deze meesterlijk zijn opgesteld, zoowel met betrekking tot wat gezegd, als tot wat verzwegen is. De toon is over het algemeen optimistisch en verzoeningsgezind, doch op vrij duidelijke, schoon delikaat uitgedrukte wijze, worden de sine-qua-non condities en vereischten voor het slagen der conferentie toch genoemd, n.l., zooals in de tafelrede uitgedrukt: „an atmosphere of mutual goodwill” en „an effective central authority”. Een witte raaf en een vrome wensch. In het officieele schrijven aan de delegatie worden de puntjes wat duidelijker op de i's gezet. Naast de meest welwillende toezeggingen, zooals o.a. het geleidelijk bevorderen van China's emancipatie op douane-gebied, en een betuiging van sympathie met China's wenschen om de extraterritoriale rechten der vreemdelingen afgeschaffd te zien, vinden wij weer duidelijke reserveringen in den vorm van „reasonable security” in het eerste, en „adequate guarantees” in het tweede geval. Een en ander om te waarborgen dat de handel behoorlijk zal worden aangemoedigd (lees: mogelijk gemaakt) en dat „reforms justifying the concessions to be made will, in fact, be carried out”. Ook dit geeft te denken.

Wat de Engelsche staatsman echter in zijn aperçu der toestanden verzwegen heeft, is voornamelijk dat wat gevoelig in zijn rede ingelascht zou kunnen worden na de woorden: „Then came the Great War”, inplaats van de conventionele phrasen die daarop volgen, en wel zoiets als het volgende: „and then we and our allies dealt the most crushing blow to the prestige of all foreign nations in China which a suicidal shortsightedness could possibly have dictated”. Het is niet moeilijk te raden wat ik meen. In de Engelsche en geallieerde pers, zoowel in Europa als in Azië, wordt er nooit met een enkel woord gewag van gemaakt, terwijl de Duitsche en Oostenrijksche bladen zoo heftig zijn op dat punt, dat de objectiviteit blijkbaar in gedrang komt. Ik meen het weinig verheffende schouwspel van 1917 en 1918, toen een zwakke regeering te Peking werd overreed, omgekocht, gedwongen haast, om op stel en sprong aan de gezanten van twee machtige Europeesche mogendheden hun paspoorten uit te reiken, en daarna aan die landen den „oorlog” te verklaren om eindelijk — na het sluiten van den wapenstilstand nog — al de onderdanen dier rijken met vrouw en kind als een bende landverhuizers uit China te deporteren, hun have en goed onder beheer te nemen, c.q. te sequestreeren, alle schulden aan die landen en hun onderdanen te royeeren, alle verdragen, concessies, enz. te annuleeren, enzoovoort, — zoodat na den vrede deze beide groote naties (en ook Rusland wegens andere redenen) zich genoodzaakt zagen om met hangende pootjes bij China aan te komen en als gunst een nieuw handelsverdrag aan te nemen, waaruit alle oude (thans in de verdragen met andere landen ook zoo gewraakte) privileges, concessies, extraterritoriale rechten, enz. waren geschrapt. Het is toch geen wonder dat met dit precedent voor oogen, indachtig aan het onwaardige schouwspel van Europeaan tegen Europeaan dat zich binnen zijn poorten heeft afgespeeld, China zich thans afvraagt waarom het aan eenige Europeesche volkeren moet blijven toestaan wat voor anderen reeds sinds jaren is afgeschaffd, maar het schijnt tot aller tevredenheid en zonder dat er zich in de practijk eenige moeilijkheid heeft voorgedaan. Het is eer een wonder, en getuigt van China's redelijkheid, dat het precedent van de nieuwe traktaten voor Duitschland, Oostenrijk, Rusland en eenige kleinere landen, niet veel eerder is aangegrepen om te trachten gelijkheid

te scheppen op voet van de „minst begunstigde natie”, waar de clause der „meest begunstigde” van den anderen kant China steeds een doorn in de zijde is geweest. Indien men verder nog bedenkt, welken invloed op China's houding en den loop der huidige onderhandelingen moet hebben het feit, dat er binnen hare grenzen een zeer groot aantal intelligente en hard werkende onderdanen der „onterfde” naties verwijlt, die zeker niet hun invloed zullen laten gelden ten gunste van de landen door wier toedoen zij van hun privileges beroofd werden, — dan geloof ik wel, dat de heer Chamberlain dit aspect der zaak gerust had kunnen opnoemen als de eerste der „chief difficulties” waarvan hij in zijn brief aan de gedelegeerden gewag maakt. Deze moeilijkheden in het algemeen vindt men het best opgesomd in de „China Express and Telegraph” van 24 Sept. jl., in de volgende woorden:

„The Tariff Delegates will certainly meet in an electrically charged atmosphere, without a friend in China to give them credit for honest intentions, and they will have to deal with a Government that is obviously powerless to give effect to any decision the Conference may reach. It is, we believe, a situation without parallel in the whole history of diplomatic negotiations.”

Wat nu betreft het doel en de strekking der conferentie en het te behandelen materiaal, omvat dit, formeel gesproken, niet meer dan de afschaffing van de „likin” (reeds sinds lang een kleinigheidje vergeleken met andere binnenlandsche afpersingen) en, als een voorlooper hiervan, de verhooging van het tarief der Douane onder vreemd beheer (Foreign Customs) van een algemeene basis van 5 pCt. ad valorem tot 7½ voor gewone goederen en 12½ pCt. voor luxe artikelen. Dit ingevolge de Conferentie van Washington, geteekend 6 Februari 1922, waarvan de laatste ratificatie (die van Frankrijk) eerst op 5 Augustus jl. te Washington werd ingeleverd.

Dit brengt ons terloops op een der werkelijk gegronde groote grieven van China.¹⁾ Elke belangrijke zaak, de meest dringend noodzakelijke hervorming, waarin de verdragsrechten van een vreemden staat betrokken zijn, moet, voor zooverre zij kan vallen onder de meest-begunstigingsclausule, wachten totdat ieder andere verdragsstaat, die zoo'n clausule heeft, ermee accoord gaat. Hiervan is meermaals schromelijk misbruik gemaakt (en meestal juist door die landen, wier belangen in China een ondergeschikte plaats innemen) door de noodige medewerking, waarbij voor China dikwijls millioenen gemoeid waren, op te schorten als dwangmiddel in de een of andere hangende kwestie

¹⁾ Het is vreemd dat men deze grief zoo zelden of nooit duidelijk van Chineeschen kant naar voren gebracht ziet, ook niet in de zeer interessante polemiek welke onlangs te Londen werd gepubliceerd. In den aanvang van Juli verspreide n.l. de Engelsche „China Association” een kort vertoog onder den titel „Facts about China; how foreigners live and trade”, dat verkrijgbaar gesteld werd bij den Secretaris der Association, 99 Cannon Street, E.C. 4. Zooals te verwachten van dit zeer goed ingelichte en kalm oordeelende lichaam, is de situatie in dit overzicht zeer zake-lijk, nuchter en objectief voorgesteld. Ook volkomen te goeder trouw, in zooverre men er duidelijk uit lezen kan dat de stellers van het vertoog werkelijk meenen, dat er geen enkele fout in de voorstelling der feiten of zwakheid in de argumentatie schuilt. Doch men had het onmogelijke beproefd, door de geheele situatie te willen omschrijven in het veel te kleine bestek van niet meer dan een 150-tal regels. Spoedig daarop verscheen een antwoord van de zijde van het „Chinese Information Bureau” te Londen (welk antwoord ook verkrijgbaar werd gesteld aan het Secretariaat van dat Bureau) waarin, op zeer kundige wijze een tegenbetoog wordt gehouden en de Chineesche zijde bepleit. Het is hier niet de plaats om de twee zienswijzen tegen elkaar te toetsen, doch in het kort kan gezegd worden dat, waar de opsomming van feiten door de China Association klaarblijkelijk berust op werkelijke ondervinding in China, het tegenbetoog een meer academisch stempel draagt en in zijn handige polemiek een nieuwe getuigenis aflegt van de kunde en scherpzinnigheid der veelal in Amerika en Engeland afgestudeerde Chineesche economen en juristen.

die met de zaak niets uit te staan had. Zoo moest nu ook Frankrijks ratificatie van de resoluties van Washington die op China sloegen, wachten totdat China feitelijk toegegeven had in de kwestie van den „gouden franc”.¹⁾ Eenigen tijd daarvoor zagen wij Italië op dezelfde wijze de duimschroeven aanleggen ten bate van een eisch van den Lloyd Triestino betreffende eenige stoomschepen. Het gold toen de periodieke verhooging om het specifieke tarief weer op de 5 pCt. basis te brengen, beneden welke het in den loop van eenige jaren gewoonlijk zakt ten gevolge van prijsstijgingen enz. Dit moest automatisch kunnen geschieden, en toch moest China, onder derving van millioenen taels, telkens weer gaan bedelen en sjacheren om de toestemming van elk der verdragsstaten, tot de meest onbeduidende toe. Kan het verwondering baren dat autonomie op tariefgebied een der aller-eerste eischen van de Chineesche regeering zal zijn²⁾ op de aanstaande conferentie? Dit voorziende, hebben de betrokken staten wijselijk aan hunne respectievelijke delegaties machtiging verleend om althans over deze eischen van gedachten te wisselen. Anders zou de conferentie waarschijnlijk binnen eenige dagen, zoo niet binnen het eerste uur, op een dood punt gekomen zijn.

Het is dus te verwachten dat de tegen het eind van October te Peking te behandelen stof (indien de burgeroorlog niet vóór dien tijd uitbreekt) van den aanvang af een veel ruimer veld zal beslaan dan ooit te Washington bedoeld werd en dat vrijheid in het vaststellen der invoertarieven vermoedelijk een der eerste en zeer moeilijk te stuiten eischen zal zijn. Dit kan allerlei graden beloopt, vanaf het recht om het tarief telkens te herzien en te brengen op zekere vastgestelde ad valorem maxima, tot algeheele vrijheid om willekeurige rechten vast te stellen tot de meest protectionistische toe.

Geheel buiten deze kwestie staat het beheer der douane, thans door vreemdelingen geadministreerd. Dit raakt China's buitenlandsch crediet, daar toch de handhaving van het tegenwoordige stelsel een hoofdvoorwaarde was in eenige der grootste Chineesche leeningen. Zonder verder in deze zeer gecompliceerde kwestie te treden, mag hier wel geconstateerd worden dat er geen serieuze wensch aan Chineeschen kant schijnt te bestaan, om hierin een revolutionnaire verandering te brengen. Geleidelijke overgang is vermoedelijk het meeste wat gevergd zal worden. Een goed besef van den onvermijdelijken invloed van een doortastende eliminatie van het Europeesche personeel op de *opbrengst*, en dus op de saldo's ten bate van de machthebbers te Peking en hun constituenten, zal wel de overhand behouden boven amour propre, afgezien nog van den invloed, dien de buitenlandsche crediteuren en hun geldmannen eventueel nog zouden kunnen doen gelden.

Aannemende dus, dat een meer of min beduidende

¹⁾ Zie het artikel van den schrijver in „E.-S. B.” van 12 Maart 1924.

²⁾ Ik spreek hier van „regeering” in navolging van de diplomaten, doch men wete dat er te Peking absoluut geen regeering is zooals wij dat verstaan. Men kan hoogstens spreken van vertegenwoordigers der machthebbers (of coalitie van machthebbers) die momenteel in Noord-China het overzicht hebben, terwijl niemand dier machthebbers Noord of Zuid, zich in het minst stoort aan een mandaat van Peking dat hem niet volkomen past.

Doch er is een regeering in China, die op machtige wijze het geheele land beheerscht, en dat is de *volkswil* en wel in de eerste plaats die, welke zich uitspreekt ten opzichte van de buitenlandsche relaties. Deze volkswil, die zich openbaart op voor ons zonderlinge en onberekenbare wijze (gewoonlijk beginnende bij lenden schoolkinderen van beiderlei kunne, waarvan wellicht 90 pCt. beneden de 16 jaar is en 99 pCt. nog geen hooger onderwijs geniet) en hoogst merkwaardig is vanwege de snelheid, waarmede hij zich over onmetelijke afstanden voortplant, de unanimitieit welke hij opwekt bij alle partijen en de macht welke hij ten toon kan spreiden, — is in werkelijkheid thans de „regeering” waarmede de conferentie te rekenen zal hebben.

verhooging in China's invoerrechten te wachten staat, kunnen wij hier nog zeer in het kort eenige gissingen wagen (gedachtig aan de inleidende woorden van dit opstel) wat daarvan de gevolgen zullen zijn. In de eerste plaats een belangrijke versterking van het onderpand van China's, door de douanen gewaarborgde buitenlandsche schulden. Een blik op de koerslijsten der laatste weken doet vermoeden, dat dit ook ter beurse te goeder ure beseft is. Daarna mogelijk een consolidatie van andere, ongewaarborgde, schulden, waarop Engeland, met zijn twee dubieuze posten „Maconi” en „Vickers”¹⁾, blijkbaar van zins is aan te dringen, vermoedelijk met steun van het internationaal bankiers-consortium, dat in de nieuwe bronnen van inkomsten termen zou kunnen vinden, om zijn curatoriale protectie ten gunste van China's financiën te hernieuwen. Verder een mogelijke voorziening in eenige der voornaamste binnenlandsche schulden, die in gebreke gebleven zijn, en vooral... nieuwe leeningen, zoo mogelijk gewaarborgd, maar in elk geval: nieuwe leeningen.

Vraagt men, waar al dat geleende geld blijft, dan luidt het antwoord (daar de spoorwegen thans haast niet meer in aanmerking komen) „administrative expenses and military grants”. Een ieder die China kent, weet wat dat beteekent. Het volk, het land, krijgt er geen cent van te zien, tenzij het moet zijn in den vorm van meerdere militaire bedrijvigheid en oorlogsmiddelen op grotere schaal; — nóg meer verwaarloozing en nóg grooter ellende! Wie kan dat, op grond van wat wij thans zien, ontkennen? En toch zou men zoo gaarne zien dat het „even there you are wrong!” op bovenstaande prognose van toepassing moge zijn.

En eindelijk de vraag hoe of de verhoogde invoerrechten den handel van China zullen beïnvloeden; dit kunnen de betrokken handelshuizen, ieder voor zich, het beste beoordeelen. Zeker zal er een zeer merkwaardige opleving van binnenlandsche industrie plaats vinden, voornamelijk van die takken, welke zich binnen betrekkelijk korten tijd laten overplanten in een nieuwe omgeving. Weverijen en spinnerijen, waarvan er in China een groot aantal bestaat, komen in de eerste plaats in aanmerking en het is te voorzien dat Lancashire, Bombay en zelfs Osaka, China eventueel zullen kunnen schrappen van hun lijst van afzetgebieden. Voorts suikerfabrieken en raffinaderijen, maalwerken, zaagmolens, pellerijen, vele chemische industrieën en machinefabrieken, scheepsbouwverven (thans ook niet in onbelangrijke mate vertegenwoordigd) enz. Daarentegen zal er een grotere vraag moeten ontstaan naar de in China niet verkrijgbare grondstoffen voor deze industrieën en de moeilijker te vervaardigen machinerieën en outillage, welke vraag wellicht in staat zal zijn om den achteruitgang in afgewerkte producten ruimschoots te compenseren. De uitvoerhandel zal vermoedelijk weinig weerslag onder vinden van de verhoogde tarieven, daar de limiteerende factoren hiervan toch niet in de grootte der uitvoerrechten liggen. Voor den handel in het algemeen dus geen slecht vooruitzicht. Het komt er slechts op aan wie zich het snelst en op de meest doeltreffende wijze in de nieuwe richtingen kan oriënteren.

Ginneken, 28 Sept. 1925. THOS. T. H. FERGUSON.

¹⁾ Twee 8 pCt. leeningen, respectievelijk groot £ 700.000 en £ 1.803.200, welke in de laatste jaren in gebreke zijn gebleven. De eerste, aangegaan voor de betaling van draadloze installaties en een voorschot voor electriciteitswerken, kwam tot stand in 1918/19 en moest binnen tien jaar afgelost zijn; de tweede, aangegaan in 1919 ter bestrijding van groote leveranties in vliegtuigen aan het toenmalige departement van oorlog, zou eveneens in tien jaar afgelopen moeten zijn. Beide leeningen werden ter Londen'sche beurse op het publiek afgewenteld waar zij, wegens de serieuze achterstanden, in het laatste jaar vrij constant beneden de 40 pCt. noteerden. De laatste noteringen echter vertoonden een vooruitgang van een twaalfal procenten, ongetwijfeld wegens de verbeterde vooruitzichten, indien China wordt toegestaan zijn invoerrechten belangrijk te verhoogen.

ZUIDERZEEKWESTIES.

I.

De volgorde der inpolderingen.

Vanaf den aanvang der Zuiderzeeplannen heeft men altijd het oog gehad op de droogmaking van de Wieringermeer of den N.W.-polder. Zoo heeft zich langzamerhand een traditie gevormd, dat dat de eerste polder zou zijn, die drooggemaakt werd, zoodat, als er gesproken wordt van de droogmaking van de Zuiderzeepolders, onwillekeurig het eerst wordt gedacht aan de Wieringermeer.

Als praktisch gevolg heeft dit gehad, dat er aan dezen polder verreweg de meeste aandacht is besteed, zoodat niet alleen van den grondslag van dezen toekomstigen polder het meest bekend is, maar ook, dat nu blijkt, dat de Directie der Zuiderzeewerken alleen voor dezen polder over voldoende plannen beschikt.

Over de vraag, of het nu werkelijk gewenscht is met den N.W.-polder te beginnen is meerdere klaarheid gekomen door het werk der Commissie, ingesteld bij besluit van den Minister van Waterstaat dd. 11 Aug. 1922, tot het instellen van een hernieuwd onderzoek naar de baten, welke van de afsluiting en droogmaking der Zuiderzee mogen worden verwacht, bij verkorting de Commissie Lovink.

Deze Commissie, die in haar uitvoerig verslag toont hare taak zeer ernstig te hebben opgevat, is ook weer gekomen onder de bekoring der oude traditie en heeft willekeurig of onwillekeurig vooral de aandacht gevestigd op de Wieringermeer.

Het wetsontwerp, dat onder dagteekening van 27 Mei 1925 bij de Tweede Kamer is ingediend, n.l. het wetsontwerp tot wijziging van de wet van 14 Juni 1918, tot afsluiting en droogmaking van de Zuiderzee, geeft dan ook aan, dat werkelijk de bedoeling voorzit om den N.W.-polder of Wieringermeer niet alleen eerst droog te maken, maar zelfs om dit te doen terwijl de afsluitdijk er nog niet ligt. Ik zal trachten in het onderstaande aan te toonen, dat dit plan geen aanbeveling verdient en tot vele teleurstelling en kosten aanleiding moet geven.

In de eerste plaats dient men zich goed voor oogen te stellen, dat het hier betreft de drooglegging en in cultuurbrenging van gronden, die voortdurend onder meer of minder zout water hebben gestaan. Dat is heel iets anders, dan het in cultuur brengen van ingedijkte kwelders of schorren. Daarmee is dit werk niet te vergelijken, evenmin als met een der vele droogmakerijen van binnenmeeren in ons land.

Al zijn er geen werken te vinden, die volledig met de Zuiderzeedroogmaking overeenkomen, er is toch wel iets te vinden, dat eenig inzicht geeft in den vermoedelijken gang van zaken, en dat is de inpoldering van den Anna Paulownapolder en den polder Waard en Groet in Noord-Holland. Deze polders zijn niet aangelegd op kwelders, maar op slikken, die slechts bij zeer lage eb droogliepen. Zij kunnen juist zeer goed dienen als vergelijkingspunt met de Wieringermeer, wijl met redelijkheid mag worden aangenomen, dat het zoutgehalte van het water op deze gronden niet veel zal verschillen van dat van de Wieringermeer. Het komt bij het in cultuur brengen van dit soort gronden vooral aan op het gehalte aan keukenzout in het bodemvocht. Hoe meer keukenzout hoe moeilijker het gaat.

Als er eenig verschil is te vinden dan zou dit moeten zijn in het voordeel van den Anna Paulownapolder en den Waard en Groet, daar deze soms, hoewel zelden, droogliepen en wijl het bovenwater in 't algemeen minder zout is dan het benedenwater.

Het is daarom van zoo buitengewoon gewicht om de geschiedenis van de in cultuurbrenging van den Anna Paulownapolder en den Waard en Groet te bestudeeren. Het is een der groote verdiensten van de Commissie Lovink, dat zij in een der bijlagen van

haar verslag de geschiedenis dezer inpolderingen uitvoerig opneemt.

Uit het verslag blijkt, dat de ontginning van den Anna Paulownapolder en den Waard en Groet één groote lijdensgeschiedenis is geweest. Het zou mij te ver voeren om dit alles weer aan te halen. Ik zal enkele aanhalingen uit het rapport doen wat betreft den Anna Paulownapolder. Deze bestaat uit een lichtere West- en een zwaardere Oostpolder. De Westpolder kwam in 1845 en de Oostpolder in 1846 droog. Het eerste jaar 1846 werd koolzaad gezaaid en 90 bunders leverden in 1847, 800 mudden zeer goed zaad op. Dat ging dus al was het niet veel, maar het is voor de e.v. 10 jaar het laatste en het eenige lichtpunt. In 1847 mislukte vrijwel verder alles.

In 1847 had de oorspronkelijke ontginningsmaatschappij, die in moeilijkheden verkeerde, hare bezittingen overgedragen aan de Anna Paulownamaatschappij. Wegens hypotheekschuld werd van deze Maatschappij op 20 Aug. 1851, dus 5 of 6 jaar na het droogvallen, 3200 HA. in 't publiek verkocht. Deze brachten op f 253.545 of te wel f 79 per HA. Dit cijfer zegt meer dan vele lange redevoeringen.

In December 1857, dus 11 jaar na het droogvallen, lieten de eigenaren 250 bunders land, die naar hunne meening de polderlasten niet waard waren, voor rekening van den polder liggen. Ook is in dat jaar een belangrijke hoeveelheid land verkocht in den Oostpolder (de beste grond) voor f 550 per HA. en dat, terwijl volgens hetzelfde verslag de gemiddelde koopprijs in Noordelijk Westerkwartier in Groningen toen was f 1054 en in de Beemster f 1835.

Dat wil dus zeggen, dat 12 jaar na het droogvallen van den Westpolder en 11 jaar na het droogvallen van den Oostpolder de gronden in den Anna Paulownapolder een waarde vertegenwoordigden van f 0 tot f 550. De beste gronden dus nog niet een derde van de Beemstergronden en dat, terwijl er reeds 11 jaar met verlies was gewerkt.

Bij den Waard en Groet hetzelfde verschijnsel. Het verslag is hierover minder uitvoerig. Duidelijk komt er evenwel in uit, dat ook deze polder, die gronden van uitstekende kwaliteit bevat, met evenveel misère in cultuur is gebracht.

Zonder eenigen twijfel zal men bewondering hebben voor de pioniers, die toch eindelijk deze gronden in cultuur brachten, maar dat moet ons niet beletten om te trachten een dergelijke misère te voorkomen.

Volgens het nu ingediende wetsontwerp, zal in 1929 de Wieringermeer droogvallen.

In 1930 zal met de begreppeling worden begonnen. In 1931 zal in den herfst het eerste cultuurjaar aangevangen. Er wordt gerekend, dat in de eerste twee jaren met verlies zal worden gewerkt. In het derde cultuurjaar dus 1934, overeenkomende met het jaar 1850 voor den West- en 1851 voor den Oostpolder, het jaar waarin 3200 HA. in den Anna Paulownapolder voor f 79 per HA. werden verkocht, schat men de netto opbrengst op f 225.200. Dit zal in 1935 f 179.500, in 1936 f 953.900, 1937 f 1.289.000, 1938 f 1.643.500 bedragen. Er is hier geen algeheele overeenstemming met de Commissie Lovink, die, voor zover ik het rapport begrijp nog een jaar sneller wilde werken.

Dat is dus wel zeer optimistisch vergeleken bij den gang van zaken in den Anna Paulowna en den Waard en Groet. Acht jaar na de droogmaking zullen de gronden van deze polders hun volle cultuurwaarde hebben, terwijl die van de Anna Paulowna, 12 jaar daarna nog slechts hoogstens $\frac{1}{2}$ van de cultuurwaarde hadden, zoodanig zelfs waren, dat toen nog een aanzienlijke hoeveelheid land spa gestoken werd.

De Commissie wijt heel veel van de slechte resultaten in de Noord-Hollandsche polders aan slechte afwatering, en die heeft ongetwijfeld veel schade gedaan, maar of met een goede afwatering alles zoo gauw in orde zal zijn, staat nog te bezien. Bewijzen

zijn er niet voor. De waarschijnlijkheid spreekt er voor, dat een goed geregelde afwatering een zeer belangrijke factor zal zijn om het aantal sukkeljaren te verkleinen, maar tusschen verkleinen van het aantal sukkeljaren bij Anna Paulowna en Waard en Groet en de optimistische verwachting van het wetsontwerp, is nog een groot verschil.

Hoe staat het nu met de andere polders.

De Commissie Lovink heeft het zoutgehalte in het bodemvocht laten onderzoeken en is daarbij tot de conclusie gekomen, dat het gehalte aan keukenzout in het bodemvocht der polders is als volgt:

Noord Westpolder	2 pCt.
Zuid	1 "
Zuid Oostpolder	¼ "
Noord	½ "

De in dit opzicht meest gunstige polder is de N.O.-polder, die met den N.W.-polder 1½ pCt. verschilt.

Hoe staat het nu met de andere belangrijke factoren.

Omtrent de samenstelling der gronden geeft de Commissie Lovink de volgende cijfers:

Polder	Oppervlakte	Klei	Lichte klei	Zavel	Zand	Veen
	H.A.					
N.W. polder	21.700	48	18	25	9	
Z.W. "	57.000	56	12	12½	16	3½
Z.O. "	103.000	88	3	1	6	2
N.O. "	50.300	64	20	11	5	
Alle polders	232.000	71	11	8	8	2

Ook in dit opzicht is de N.W.-polder de minst gunstige, terwijl de N.O.-polder met 95 pCt. klei, lichte klei en zwavel een der gunstigste is.

Wat de diepteligging betreft, is de N.W.-polder zeer zeker de minst gunstige.

Dit is trouwens niet een conclusie, die ik alleen uit de cijfers trek, zoowel de Commissie Lovink als de Memorie van Toelichting geven dit volmondig toe.

Zoowel zoutgehalte in het bodemvocht, samenstelling en diepteligging der gronden pleiten er dus voor, niet met den N.W.-polder te beginnen en van deze weegt vooral de eerste zeer zwaar.

Als er geen andere motieven dan die van cultuurtechnischen aard meespraken, zou het vermoedelijk bij niemand opkomen, om met den N.W.-polder te beginnen, want de gevolgen van tegenslagen bij het in cultuur brengen der Zuiderzeegronden zullen zonder eenigen twijfel zeer ernstig zijn, alleen reeds het financieele verlies zal zich, bij die groote oppervlakte, onmiddellijk in cijfers, met vele nullen, manifesteren.

De kolonisten zullen vermoedelijk weinig kapitaalkrachtig zijn en wel voor weinig verdiensten hard willen werken, en zich veel willen onzegggen in de eerste jaren, maar met geregeld verlies zullen zij niet kunnen bestaan. Tegenslagen zullen zich bij deze weinig kapitaalkrachtige personen veel duidelijker uiten dan bij de meer kapitaalkrachtigen. Door verarming van ondernemende kolonisten, zal de in cultuurbrenging der Zuiderzeegronden een slechten naam krijgen en bestaat de mogelijkheid, dat zich tegen de droogmaking der laatste polders een groot deel van ons volk gaat verzetten.

Maar niet alleen, dat dit het geheele plan in gevaar zou brengen, welk een zee van ellende zal zich uitstorten over de ijverige menschen, die zich te goeder trouw op den te optimistischen kijk van Commissie en Regeering hebben verlaten.

Nogmaals, ik zeg niet, dat er eene mislukking van moet komen, maar het gevaar, dat dit zal gebeuren, bestaat, en als het gebeurt, zullen de gevolgen zeer ernstig zijn, zoowel voor de kolonisten als voor het geheele plan. Men leze het juist verschenen boek van Dr. ter Veen, over de kolonisatie van de Haarlemmermeer, om te zien hoe moeilijk de kolonisatie van

eene droogmakerij, die niet met te groot zoutgehalte sukkelt, zonder meer al is.¹⁾

De gevaren voor ernstige tegenslagen loopt men niet of in, ieder geval in veel en veel geringere mate bij de andere polders, speciaal bij den N.O.-polder.

Waarom dan toch dit risico geloopt? zal men vragen. Het antwoord op deze vraag is, dat de Regeering tegelijk met het maken van den afsluitdijk aan een inpoldering wil beginnen. Dat is het wat den geheelen toestand hier beheerscht. Volgens het wetsontwerp zal de droogmaking van de Wieringermeer 4 jaar voor den afsluitdijk gereed zijn. De reden, dat men met den N.W.-polder wil beginnen is volgens de Memorie van Toelichting de volgende: „De N.W.-polder toch is de eenige, die met het oog op den stand der voorbereiding en op den betrekkelijk geringen omvang der grondwerken en hetgeen daarmee samenhangt, voor ongeveer gelijktijdige uitvoering met de afsluiting in aanmerking kan komen.”

Nu wil ik op dit oogenblik op deze redenen niets afdingen. Het gaat er dus om, of men den N.W.-polder tegelijk met de afsluiting zal maken, ja dan neen, hoewel het wel eenige verbazing mag wekken, dat, al heeft het groote publiek dan ook altijd den N.W.-polder als No. 1 beschouwd, ook de Directie der Zuiderzeewerken zich om de andere polders niet heeft bekommerd.

Behalve het feit, dat men den ongunstigsten polder neemt, heeft dit versnelde werken nog meerdere bezwaren en wel van financieelen aard, die de Memorie van Toelichting zelve aangeeft. Op de drooglegging van den N.W.-polder is een verlies begroot van 7.5 millioen gulden. Dit verlies zal tot 1.7 millioen worden teruggebracht indien de N.W.-polder, die nu een extra zwaren dijk moet hebben, wijl deze gedurende den tijd dat de afsluitdijk nog niet gereed is, nog zware stormvloedden zal moeten keeren, het met de gewone meerdijk zou kunnen doen. De 5.3 millioen, worden dus voor het hebben van een polder gedurende enkele (hoogstens 7) jaren eerder uitgegeven. Nogal een behoorlijk bedrag, maar het wordt nog erger. Aangenomen wordt, in de Memorie van Toelichting, dat het verlies van 7½ millioen in een winst van 5 millioen zal verkeeren, als men de gronden van den N.W.-polder eerst gedurende geruimen tijd door het zoet IJsselmeerwater zoude kunnen laten overspoelen, m.a.w. als men den N.W.-polder het laatst droogmaakte.

Welke voordeelen worden er nu bereikt door de versnelde droogmaking van den N.W.-polder?

De Regeering noemt er drie, waarvan twee gelden voor snellere droogmaking van iederen polder en de derde moet gelden voor den N.W.-polder speciaal.

De drie redenen zijn:

- 1e. Werkverschaffing.
- 2e. Behoeftte aan cultuurgrond.
- 3e. De Wieringermeerpolder zal voor de ontwikkeling van het landbouwbedrijf — immers grenzend aan het gedeelte van Noord-Holland, waar landbouw en zuivelindustrie tot een hooge trap van ontwikkeling zijn gekomen en zoowel goede markten als goede spoor- en waterverbindingen voor een zich behoorlijk en regelmatig ontwikkelden handel aanwezig zijn, — het gunstigst zijn gelegen. (Deze zin is woordelijk uit de M. v. T. overgenomen).

Laten wij die drie redenen, die den Minister moeten dienen om over de groote bezwaren heen te stappen, eens nader bekijken.

De twee eerste zijn juist. Er is behoefte aan werkverschaffing en behoefte aan cultuurgrond, maar het is niet juist, dat er geen cultuurgrond te winnen en werkgelegenheid te vinden zou zijn buiten de Zuiderzeegronden. Er zijn complexen goede grond, geen hooge heide, in ons vaderland te vinden, waar werkgelegenheid is, waar boeren aan den slag zouden kunnen.

¹⁾ Dr. H. N. ter Veen. De Haarlemmermeer als kolonisatiegebied, uitgegeven bij P. Noordhoff te Groningen.

nén komen. Als de Regeering voor dit werk 12.5 miljoen à fonds perdu wilde beschikbaar stellen zooals zij nu doet voor de Wieringermeer, dan zou zij zeker wel meer dan 20.000 H.A. grond, van goede kwaliteit, waar slechte ontwatering, verkaveling enz. een goed gebruik op 't oogenblik tegenhouden, in cultuur kunnen brengen.

De werkverschaffing enz. voor de in cultuurbrenging van dergelijke gronden gaat niet over, omdat er geen grond is, maar omdat er geen geld is. Als de Regeering voor het geld zorgt zal de rest wel komen. Hiermede wil ik ondertusschen niet beweren, dat de Regeering op dit gebied niets zou doen, maar er kan meer geschieden.

De twee eerstgenoemde behoeven dus op zich zelve geen redenen te zijn, overhaast met de inpoldering te beginnen.

Nu de derde reden. Men spreekt wel eens van redenen, die er met de haren bijgesleept worden, en dit lijkt er wel zoo eene.

Als we dezen mooien zin ontleden, dan wil deze zeggen, dat de Wieringermeerboeren in de eerste plaats een voorbeeld zullen kunnen nemen aan de Noord-Hollandsche boeren en verder, dat het zoo gemakkelijk zal zijn daar een afzetgebied te vinden voor de producten uit dezen polder.

Nu is het de vraag of de Wieringermeerboeren, die onder zoo geheel andere omstandigheden dan de bouwboeren van Waard en Groet en Anna Paulowna-polder werken, aan dezen een voorbeeld zullen kunnen nemen, al zij onmiddellijk toegegeven, dat de akkerbouw in deze N.-H. polders op zeer hoog peil staat. Als er akkerbouw in de Zuiderzeepolders zal komen, moeten de kolonisten deze van huis uit kennen; anders komt er niets van terecht.

Verder wordt de zuivelindustrie er bij gehaald. Of deze nu in Noord-Holland zooveel hooger staat dan in Friesland of Overijssel is de vraag. Dat dit een reden zou zijn om met den N.W.-polder te beginnen is niet te gelooven en dan komen de spoor- en waterverbindingen.

De waterverbindingen zullen met de voornaamste markt, n.l. Amsterdam in alle Zuiderzeepolders toch goed dienen te worden en de spoorverbindingen zullen in den Z.W.-polder en Z.O.-polder toch minstens evengoed zijn. Als er dus van afzet der producten sprake is, is de N.W.-polder zeker niet in gunstiger conditie. Trouwens waar de afzet der producten van het landbouwbedrijf steeds meer op gemeenschappelijke basis wordt gedreven is de beteekenis van plaatselijke markten niet overgroot meer.

De boeren in de Zuiderzeepolders zullen ergens een voorbeeld moeten hebben en dat kan alleen indien er een proefpolder wordt aangelegd, waar door oordeelkundige proefneming de beste wijze van in cultuurbrenging gezocht wordt.

De Commissie Lovink komt dan ook terecht zeer krachtig op voor dezen proefpolder, die ook bij het Wetsontwerp wordt voorgesteld.

Proeven in den landbouw zijn geen laboratoriumproeven. De tijd speelt hier een groote rol. In den landbouw rekent men met jaren en er moeten nog al enkele jaren verlopen voor en al eer men met juistheid een conclusie vooral uit proeven, als in dezen proefpolder, kan trekken.

Gesteld nu, dat het wetsontwerp ongewijzigd aangenomen wordt, dan zal op zijn snelst in 1926, waar er gemalen gebouwd moeten worden, kan het wel 1927 worden, de proefpolder droog komen. Hoogstens drie jaar, misschien twee jaar voor den eersten grooten polder.

Die tijd is veel te kort om een behoorlijke ervaring te krijgen.

Om den proefpolder werkelijk nuttig effect te laten sorteeren, mag deze wel een achttal jaren voorsprong hebben, beter nog meer. Het overtuigend pleidooi van de Commissie Lovink voor den proefpolder is één

klemmend betoog om de droogmaking van den eersten polder uit te stellen tot na de gereedkoming van den afsluitdijk.

Het zeer groote voordeel is dan verder, dat men geheel vrij is in zijn keuze omtrent den polder met welke een begin zal worden gemaakt en het is dan niet twijfelachtig of de keuze zal niet op den N.W.-polder vallen, maar de N.O.-polder of de Z.O.-polder zal de voorkeur genieten.

S. L. LOUWES.

(Slot volgt.)

HET VERSLAG VAN DEN PRESIDENT VAN DE JAVASCHE BANK OVER HET BOEK- JAAR 1924—1925.

II (Slot).

De heer Trip dringt echter niet alleen aan op vermindering van 'slands uitgaven, maar bepleit ook met kracht „eene verbreding van den grondslag, waarop de inkomsten van het land berusten”. Hoe dit doel te bereiken? Door uitbreiding van de staatsbedrijven of door aanmoediging van het particulier kapitaal? Onomwonden en op overtuigende wijze beveelt de heer Trip het inslaan van den laatsten weg aan. Verbreding van den grondslag, waarop de inkomsten van het land berusten, kan volgens den heer Trip bereikt worden wanneer de toevloeiing van particulier kapitaal naar Indië zooveel mogelijk wordt vergemakkelijkt en aangemoedigd. Hij zegt:

„De bloei en de verdere ontwikkeling van het land zijn afhankelijk van den vooruitgang in het bijzonder van de uitbreiding der exportbedrijven. Gaat het die bedrijven goed, dan ondervinden daarvan direct of indirect de overige bedrijfstakken, de bevolking en de Overheidsfinanciën den gunstigen invloed. De exportbedrijven vormen de ruggegraat van het land.”

Aan hen, die een staatsexploitatie van Indië's bodemrijkdom boven exploitatie door het particulier kapitaal verkiezen, omdat naar hun meening eene staatsexploitatie voert tot eene geringere afvloeiing van winsten naar het buitenland, en tevens tot het beschikbaar komen uit de overschotten van de betrokken staatsbedrijven van een grooter bedrag voor de verdere ontwikkeling van land en volk dan het geval zou zijn, wanneer de exploitatie werd overgelaten aan het particulier kapitaal, geeft de heer Trip het volgende antwoord:

„Wat het eerste punt betreft valt er op te wijzen, dat men zich uit den aard der zaak niet mag beperken tot de resultaten van een reeks van gunstige jaren en tot de meest winstgevende bedrijfstakken, doch de vraag behoort te stellen, welke de uitkeering aan het particulier kapitaal in haar geheel is geweest, sedert het voor belegging in Nederlandsch-Indië werd beschikbaar gesteld. Hoewel statistische gegevens op dit punt ontbreken, wil het mij toch voorkomen, dat het totaal beloop dier uitkeering, na aftrek van de verloren kapitalen, veel geringer zal blijken dan men geneigd is aan te nemen, en het gezamenlijk bedrag der vaste rente, welke de Staat over een gelijk kapitaal aan obligatiën zou hebben moeten vergoeden, niet in belangrijke mate zou te boven gaan. Maar bovendien vergete men niet, dat de Staat de voor de betaling dier rente benodigde bedragen ook zou hebben moeten vinden en remitteren in tijden van crisis en tegenspoed, terwijl de belooning van het kapitaal, in particuliere ondernemingen gestoken, zich automatisch aanpast aan de met die ondernemingen verkregen resultaten, zoodat het vinden en remitteren van hetgeen voor dit doel benodigd is geenerlei zorg kan veroorzaken.”

Hier slaat de heer Trip den spijker op den kop. De voorstanders van staatsexploitatie door dik en dun vergeten, dat de exploitatie van den bodem geenszins altijd winsten oplevert, maar ook in vele gevallen verliezen medebrengt. Men denke aan de vele millioenen, die in de tabak, de koffie, de suiker en den mijnbouw verloren zijn gegaan. Men denke aan de gouden en zilverbijlen in Benkoelen, waarvan de exploitatie door de Regeering in 1917 is aangevangen, doch die tot dusver niets dan verliezen heeft opgeleverd.

Ook wat het tweede punt aangaat, nl. het behalen van groote winsten met Gouvernementsexploitatie, zegt de heer Trip ware woorden:

„Men behoef inderdaad geen principieel tegenstander van het Overheidsbedrijf te zijn om met zekerheid te durven voorspellen, dat dit bedrijf, op zoo groote schaal uitgeoefend als in den hier gevolgden gedachtengang het geval zou zijn, niet in staat zou blijken boven de thans door de particuliere ondernemingen opgebrachte zeer aanzienlijke sommen aan belastingen en andere heffingen overschotten voor de verdere ontwikkeling van land en volk te verschaffen. Hierin is geenerlei geringschatting gelegen voor de staatsbedrijven en hun leiders. Het betreft hier niet een quaestie van personen, doch wel van systeem in verband met de eigenschappen van den mensch. Welke organisatie men ook voor het Overheidsbedrijf sceppe, op groote schaal toegepast zal het niet kunnen ontkomen aan de bezwaren, welke dat bedrijf uit zijn aard aankleven. De in theorie wellicht te veroordeelen, maar practisch zoo waardevolle en onmisbare prikkel van het eigen belang zal in dat bedrijf steeds in mindere mate dan in de particuliere ondernemingen zijn invloed doen gevoelen. Het feit, dat zelfs ernstige fouten of mislagen, in het Overheidsbedrijf begaan, niet zullen behoeven te leiden tot liquidatie van het bedrijf, zal mede tot minder groote voorzichtigheid en tot verslapping van het verantwoordelijkheidsbesef leiden. En ten slotte is de meest bedenkelijke factor voor de met het Overheidsbedrijf te bereiken resultaten wel gelegen in de omstandigheid, dat zich ten opzichte van dat bedrijf steeds machtige invloeden zullen doen gevoelen, die gericht zijn op andere belangen dan die van de meest juiste en economische bedrijfsvoering.”

Tot staving van deze uitspraken had de heer Trip zich ook op enkele officieele cijfers kunnen beroepen. De Memorie van Toelichting op de Indische begrooting voor 1925 zegt ten aanzien van de resultaten van de Staatsspoor- en tramwegen op pag. 50 het navolgende:

„Als zuiver bedrijfsoverschot blijft zodoende over een bedrag van rond f 17 miljoen, dat voldoende is voor een rentevergoeding van 4½ pCt. van het in de *rendabele* lijnen gestoken kapitaal.”

Volgens de kapitaalrekening, die te vinden is onder letter J van bijlage G van genoemde Memorie van Toelichting bedraagt het in de *rendabele* lijnen gestoken kapitaal f 413.900.000. Het behoef geen betoog, dat, wanneer men een bedrijf wil opzetten met geleend geld, waarover minstens 5 pCt. rente betaald moet worden, een rendement van 4½ pCt. zeker geen overschotten kan laten voor de verdere ontwikkeling van land en volk.

Toen bij de behandeling der Indische begrooting voor 1924 in de Tweede Kamer door sommige leden aangedrongen werd op uitbreiding der staatsexploitatie, gaf de Minister bij Memorie van Antwoord op pag. 9 te kennen, daarin met het oog op de opgedane ervaring weinig heil te zien. Hij deelde toen mede, dat de Staat in het tijdvak 1917—1923 rond f 603 miljoen gestoken heeft in zijne diverse ondernemingen, en dat het rendement dier ondernemingen van f 103.6 miljoen in 1917 slechts steeg tot een geraamd bedrag van f 126.4 miljoen voor 1924.

De stijging van het rendement der gouvernements-ondernemingen bedroeg dus na 6 jaar slechts f 22.8 miljoen, terwijl de Staat voor de geïnvesteerde f 603 miljoen jaarlijks eene rente moet betalen van minstens 6 pCt., dus meer dan f 36 miljoen per jaar.

De resultaten, tot dusver door de Gouvernements-ondernemingen behaald, zijn met uitzondering van die van de tinexploitatie op Banka uiterst mager. Desniettenstaande blijft de Regeering in staatsexploitatie heil zien, getuige haar aan den Volksraad gedaan voorstel om eene thee-onderneming op de hoogvlakte van Pengalengan te beginnen. Het is daarom zeer te waardeeren, dat de Regeering in den heer Trip een onpartijdigen adviseur heeft, die er niet tegen opziet om, wanneer hij fouten ziet in het Regeeringsbeleid op financieel en economisch gebied, de aandacht der Regeering op deze fouten te vestigen.

In het verslagjaar herstelde zich de koers van den Indischen gulden. De koers van den Indischen gulden was gedaald omdat, hoewel na 1921 de Indische handelsbalans geleidelijk verbeterde (1922 en 1923 leverden uitvoeroverschotten op van resp. 386,8 en 728,5 miljoen) het Gouvernement tot gedeeltelijke terugbetaling van de vlottende schuld in Nederland belangrijke bedragen moest remitteeren. Van 1 April 1923 tot ult. Maart 1924 werd uit dezen hoofde 150 miljoen door de Javasche Bank overgemaakt. Deze factor verkreeg de overhand, schrijft de heer Trip, aangezien de betalingsbalans zich ondanks de verbetering van de handelsbalans, nog niet had hersteld en het vertrouwen in den Indischen gulden geschokt was als gevolg van de moeilijke financieele omstandigheden der Regeering, en van de bekende geschillen tusschen de Regeering en de Javasche Bank en tusschen de Nederlandsche en de Indische circulatiebank. De koers op Holland bereikte het hoogste punt einde Januari 1924, nl. 95¼; daarna ondervond de koers steun van het langzamerhand terugkeerende vertrouwen, dat gebaseerd was op het krachtig streven van de Regeering om tot een sluitend budget te geraken, op de aanmerkelijke verbetering van de kaspositie van het Gouvernement, en op de gunstige omstandigheden voor het particulier bedrijfsleven, met name voor de groote landbouwbedrijven. Tegen het einde van 1924 kwamen de Javasche Bank en de Nederlandsche Bank tot overeenstemming. De Javasche Bank verkocht aan de Nederlandsche Bank een tegoed in Nederland van 25 miljoen. De Javasche Bank kreeg daardoor te Amsterdam de beschikking over een belangrijk bedrag in Nederlandsche valuta. Daarnaast had de Javasche Bank door haar aankopen in de markt te Batavia de beschikking verkregen over buitenlandsche wissels en saldi, zoodat zij in staat was, krachtigen steun aan het ruilmiddel te verleenen. Zoo rees de koers van den Indischen gulden, die thans zelfs tegenover den Hollandschen gulden boven pariteit noteert.

Bij de behandeling van het herstel van den koers van den Indischen gulden vermeldt de President der Bank terloops, dat de Bank op 8 October 1924 haar rentetarieven over het algemeen met 1 pCt. verhoogde. En hij voegt aan deze mededeeling toe: „Dit gaf aanstonds steun aan de markt”. Inderdaad is de koers van den Indischen gulden na bedoelde renteverhoging gestegen, maar gevraagd mag worden of de renteverhoging ook eenigen invloed op de koersstijging van den Indischen gulden gehad heeft? De heer Trip zegt het, maar feiten ter staving van deze uitspraak worden door hem niet aangevoerd. En het wil mij dan ook voorkomen, dat de renteverhoging van de Javasche Bank op het herstel van den koers van den Indischen gulden niet den minsten invloed heeft gehad. Dit herstel is, zooals de heer Trip zelf in zijn verslag aangeeft, te wijten aan het ophouden van de remises der Regeering tot terugbetaling van vlottende schuld in Nederland, de gunstige omstandigheden voor het particuliere bedrijfsleven, waardoor het uitvoeroverschot toenam, het verkrijgen door de Javasche Bank van een belangrijk tegoed in Nederlandsche guldens, en de verbetering van de staatsfinanciën. De Javasche Bank heeft eenigen tijd geleden hare rentetarieven weder gedeeltelijk verlaagd; dit heeft echter op den koers van den Indischen gulden niet den minsten invloed uitgeoefend.

Met voldoening vermeldt de President der Bank, dat het bekende geschil met de Regeering door eene schikking geëindigd is. Bij deze schikking gaf de Regeering het door haar bij vermeld geschil ingenomen standpunt prijs. Over het boekjaar 1921—1922 was een winst behaald van ruim 27,4 miljoen, welk bedrag Directie en Commissarissen voorstelden te verdeelen op de door het octrooi aangegeven wijze. Hiertegen maakte de Regeering bezwaar en zij eischte, dat een deel van voormelde winst zou worden besteed tot

het aanleggen eener bijzondere reserve met het oog op het herstel van de goudpariteit van den Nederlandsch-Indischen gulden, waarvan de handhaving een natuurlijke verplichting der circulatiebank zou zijn. Deze eisch was ongerijmd; want het spreekt vanzelf, dat men door het reserveeren van een zeker bedrag in eene bepaalde valuta de waarde van die valuta niet omhoog kan brengen. Intusschen is voormeld winstbedrag tusschen aandeelhouders en de Regeering geheel verdeeld, met uitzondering van een bedrag van ruim 3 millioen, dat in het reservefonds is gestort. Geen cent van voormeld winstbedrag is besteed tot het vormen eener bijzondere reserve met het oog op het herstel van de goudpariteit van den Indischen gulden, zooals de Regeering aanvankelijk eischte. De Indische gulden is weer op peil gekomen, zonder dat daarvoor een cent van voormeld winstbedrag is noodig geweest. Het eenige resultaat is nu, dat de statutaire reserve van de Javasche Bank, die volgens de wet en de statuten 9 millioen moet bedragen, thans bedraagt 13½ millioen. Welk nut het heeft, een dergelijk hoog reservefonds te hebben, is niet duidelijk. Volgens art. 6 der Indische Bankwet is het reservefonds bestemd tot aanvulling van mogelijke verliezen op het maatschappelijk kapitaal, en kunnen buitengewone verliezen ten laste van het fonds worden gebracht na goedkeuring door de algemeene vergadering van aandeelhouders en na verkregen machtiging van den Gouverneur-Generaal. Zoolang de Bank bestaat, is het nooit noodig geweest, het reservefonds voor voormelde doeleinden aan te spreken. Wel mag dus gevraagd worden, welk nut het heeft, thans het reservefonds op te voeren tot een bedrag van 50 pCt. hooger dan het door de Bankwet voorgeschreven maximum?

Ten slotte bespreekt de heer Trip in zijn algemeen overzicht het herstel van de samenwerking tusschen de Nederlandsche en de Javasche Bank, waarvan einde November 1924 in de pers mededeeling kon gedaan worden. Te dezen aanzien leest men niet anders dan het volgende:

„Wij kwamen met de Directie onzer zusterinstelling tot overeenstemming omtrent de te volgen politiek. Dientengevolge waren wij in staat een bedrag van 25 millioen in goud aan de Nederlandsche Bank te verkoopen zonder daaraan beperkende voorwaarden te verbinden.”

Dit is alles. Het is jammer, dat de heer Trip geen termen heeft gevonden om, zij het dan in algemeene bewoordingen, mede te deelen, omtrent welke politiek overeenstemming werd verkregen. Men tast te dien aanzien thans geheel in het duister, en eenige commentaar zou niet overbodig zijn geweest. Het geschil tusschen de Nederlandsche en de Javasche Bank was ontstaan, doordat de Nederlandsche Bank meende aanspraak te kunnen doen gelden op een gedeelte van de over het boekjaar 1921—1922 door de Javasche Bank behaalde winst ten bedrage van ruim 27,4 millioen. Die winst is intusschen tusschen de Regeering, de aandeelhouders en het reservefonds der Bank geheel verdeeld, zoodat de Nederlandsche Bank van die winst niets genoten heeft. De claim der Nederlandsche Bank is dus niet geaccepteerd. Overigens was het blijkens de twee vorige jaarverslagen eene grief van de Javasche Bank, dat de Nederlandsche Bank aan haar geen goud wilde afstaan (zie pag. 26 van het jaarverslag over 1922—1923 en pag. 28 van het jaarverslag over 1923—1924). Dientengevolge meende de Javasche Bank ook harerzijds geen goud aan de Nederlandsche Bank te kunnen afstaan. Doch dit verschil van inzicht tusschen de beide circulatiebanken over het al dan niet afgeven van goud nam vanzelf een einde, doordat zowel Nederland als Nederlandsch-Indië in April jl. terugkeerden naar den gouden standaard en dientengevolge de circulatiebanken in beide landen zich bereid verklaarden, haar goudvoorraad voor uitvoer af te staan, wanneer de wisselkoersen dat noodig zouden maken. Dus over het afgeven van goud kon na April jl. tusschen beide

circulatiebanken geen verschil van inzicht meer bestaan. Daarom mag zeker gevraagd worden: welke is nu de politiek, waaromtrent tusschen Javasche Bank en Nederlandsche Bank overeenstemming verkregen werd?

J. GERRITZEN.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

SOVJET-RUSLAND IN HET OOSTEN.

De heer P. Olberg te Berlijn schrijft ons:

De pers houdt zich tamelijk druk bezig met de politieke activiteit van Rusland in de Oost-Aziatische landen. Daarentegen wijdt zij bijna in het geheel geen aandacht aan de economische rol der Sovjet-Unie in deze landen. In de hiervolgende regelen zal een beknopt beeld der Russische handelsbetrekkingen met het Oosten worden gegeven. Vóór den oorlog bedroeg de goederenomzet van Rusland met de Oostelijke landen 340 millioen Roebel, welk bedrag over de afzonderlijke landen als volgt verdeeld was:

Perzië	110	millioen	Roebel
Turkije	53	„	„
Egypte	23	„	„
West-China	7,5	„	„
Afghanistan	12	„	„
Mongolië	11—12	„	„
China	115	„	„
Japan	6—7	„	„

Voor de meeste dezer landen was het vroegere Rusland boven alles een afzetmarkt voor grondstoffen. Daarentegen exporteerde Rusland naar de Oostelijke landen fabrieks- en huisindustrieproducten. Ten gevolge van den wereldoorlog en in het bijzonder van den burgeroorlog moesten de handelsbetrekkingen afgebroken worden. Maar nauwelijks was de burgeroorlog ten einde, of de Russische staatsmacht ontwikkelde in het Oosten een actieve politiek van uitgesproken agressieven aard. Zij sovjetiseerde de zelfstandige, door den Volkenbond erkende republieken Azerbeidsjan, Armenië, Georgië, om de nafta- en petroleumbronnen, het mangaanerts en de landbouwproducten der Kaukasische staten te beheerschen. Tegelijkertijd werd voor de Sovjetrussische „wereldpolitiek” een poort naar Azië geopend.

Zooel de politieke omstandigheden in het buitenland als de binnenlandsche politiek van den Sovjetstaat, verhinderden Rusland tot 1922 eenigszins normale handelsbetrekkingen met de Westelijke landen aan te knopen. Des te meer echter beijverde Moskou zich, vasten voet in het Oosten te krijgen. Gegeven de economische structuur der Oostelijke landen, die als concurreerende gebieden toentertijd bijna niet in aanmerking konden komen, zoowel als de toenmaals troosteloze economische toestanden in Rusland, voerde de Sovjetmacht tegenover deze staten een „liberale” handelspolitiek. Afgekondigd werd, dat de z.g. nieuwe economische politiek de Oostelijke markten op gelijken voet met de Russische binnenlandsche markten zou moeten behandelen. Het monopolie van den handel met het buitenland werd voor deze markten belangrijk verzacht. Een aantal begunstingen en verlichtingen werd in het belang van den goederenruil met het Oosten wettelijk vastgesteld. O.a. werd de invoer der belangrijkste grondstoffen van het Oosten naar Rusland eigenlijk totaal vrij gemaakt. Katoen, wol, huiden, rijst, gedroogde vruchten, levend vee, looistoffen uit de Oostelijke landen werden óf geheel vrij óf slechts met gering invoerrecht ingevoerd. Daartegenover verheugt Sovjet-Rusland zich in groote begunstingen t.o.v. den export naar de Oostelijke landen. Zonder de behoeften van het binnenlandsche verbruik in aanmerking te nemen, begon Rusland reeds in het jaar 1922—'23 suiker, textielwaren, lucifers, papier en metaalfabrikaten naar de Oostelijke markten te exporteeren. Tegelijkertijd

treedt invoer van katoen uit Perzië, van wol en levend vee uit West-China en Mongolië op. In het jaar 1923—'24 bedroeg de goederenomzet der Sovjet-Unie met de Oost-Aziatische landen 30 pCt. van vóór den oorlog. Uit de volgende tabel is te zien, hoe dit bedrag over de afzonderlijke landen wordt verdeeld (in 1000 Roebel, berekend volgens de prijzen van 1913):

Landen	Invoer		Uitvoer	
	Azia-tische grens	Euro-peesche grens	Azia-tische grens	Euro-peesche grens
Afghanistan ..	69	—	1.314	—
Egypte	137	1.908	8	400
China	5.195	—	6.055	5.072
Mongolië	1.506	—	1.970	—
Perzië	7.506	179	18.504	3.853
Turkije	151	24.025	406	497
Urjanbai	192	—	142	—
Japan	13.731	—	1.744	156
Totaal	28.487	26.219	30.143	9.988

De totale uitvoer van Rusland bedraagt 54.706.000 Roebel, de invoer 40.031.000 Roebel. (Deze opgaven, alsmede de volgende, zijn ontleend aan het Sovjet-orgaan „Aus der Volkswirtschaft der Union der S.S.R.” No. 5 1925).

Bijzonder geforceerd worden de handelsbetrekkingen tusschen Rusland en Perzië. In de jaren 1920—1924 was de goederenomzet tusschen deze beide landen als volgt (in Kran):

1920—21	28.000
1921—22	68.000
1922—23	135.000
1923—24	263.000

Dat beteekent voor Perzië over het jaar 1921—'22 26 pCt. van den totalen handel met het buitenland, over 1923—'24 39 pCt.

In belangrijke mate nemen de handelsbetrekkingen met China toe, zooals uit de volgende cijfers te zien is: (in 1000 Rbl.)

Uitgevoerd naar China:	1913	1923
Textielgoederen	4.243.000	250.618
Metalen en Metaalprod..	1.105.363	329.793
Steenkolen	33.448	724.706
Hout	358.345	583.489
Wol, varkens-, paardenhaar	25.695	431.328
Pelteryen	76.277	4.718.134
Zee gras	67.403	253.193
Visch en vischproducten	393.525	626.710

Behalve in textiel- en metaalwaren is de uitvoer van alle goederen in verhouding tot den vooroorlogstijd belangrijk gestegen.

De uitvoer van Rusland naar Japan bedroeg in 1923 13.731.000 Roebel, de invoer uit Japan 1.900.000 Roebel. De belangrijkste uitvoergoederen der Sovjet-Unie zijn: hout, steenkolen, aardolie, naftaproducten, pelteryen, levensmiddelen en zout. Ingevoerd worden in Rusland: groenten, vruchten, rijst, papierwaren, metalen, en kleeren.

De handel der Sovjet-Unie met de Oost-Aziatische staten begint een belangrijke rol in de Russische handelsbalans te spelen. Het is bijna onnoodig, er speciaal op te wijzen, dat de uitbreiding der economische beteekenis van Sovjet-Rusland in het Oosten zijn politieke positie aldaar niet onbeteekenend heeft versterkt.

P. OLBERG.

AANTEKENINGEN.

Indexcijfers van scheepsvrachten.

— „De stijging der vrachten, tot uiting komende in ons indexcijfer van charter-vrachten voor volle ladingen”, schrijft „the Economist”, „zette zich gedurende September voort; het cijfer voor deze maand was nl. 114,24, en vertoonde dus een netto-stijging van 2,42 pCt. ten opzichte van Augustus. Het cijfer toont echter aan, dat het gemiddelde niveau der vrachten 11 pCt. lager is dan dat voor September 1924 en meer

dan 4 pCt. lager dan dat voor dezelfde maand van 1923. De bewegingen in de indexcijfers der verschillende groepen volgen hieronder.

Datum	Europeesche wateren	Noord-Amerika	Zuid-Amerika	Britsch-Indië	Verre Oosten en Stille Zuidzee	Australië	Totaal
Basis (Gemiddelde v. 1898—1913)	100	100	100	100	100	100	000
(Gemidd.v.1913)	110,03	113,09	123,37	106,29	117,38	127,89	116,34
Febr. 1920	814,31	529,89	757,52	744,81	587,02	712,16	690,95
Dec. „	268,90	277,17	244,10	256,79	286,72	347,18	280,14
Dec. 1921	160,06	164,07	163,72	144,43	141,25	166,47	156,67
Dec. 1922	137,09	135,15	129,19	122,61	136,08	159,34	136,57
Dec. 1923	134,03	132,72	120,09	124,35	125,07	144,21	130,19
Sept. 1924	117,90	138,94	123,20	124,93	122,19	144,22	128,56
October „	118,80	143,09	125,96	126,59	135,47	156,68	134,43
Nov. „	115,01	137,32	120,31	120,50	131,95	162,02	131,18
Dec. „	117,44	129,18	119,45	119,76	129,29	161,13	129,38
Januari 1925	115,26	134,60	120,38	123,83	132,44	172,70	133,20
Februari „	114,92	146,54	118,04	121,95	129,99	178,04	134,91
Maart „	116,34	130,81	110,41	116,99	118,42	151,33	124,05
April „	114,18	133,39	110,62	115,95	114,60	138,87	121,27
Mei „	109,86	124,85	110,97	108,43	105,16	126,41	114,28
Juni „	109,25	104,78	108,24	105,53	100,43	112,17	106,73
Juli „	119,02	111,96	113,42	106,15	94,43	117,51	110,41
Augustus „	107,22	113,46	110,79	112,24	99,14	126,41	111,54
Sept. „	103,22	117,25	109,09	113,38	101,83	140,65	114,24

De veranderingen in het indexcijfer van elke groep en sub-groep over de afgelopen maand worden in de volgende tabel weergegeven, waarbij het gemiddelde vrachtenpeil gedurende 1898—1913 op 100 is gesteld.

	Indexcijfer	+ of —
Golf van Biscaye; uitgaande vracht...	111,93	— 7,34
„ „ „ thuisvracht	111,29	— 4,84
Middell. Zee; uitgaande vracht	105,66	— 7,71
„ „ „ thuisvracht	109,13	— 1,42
Noord-Amerika	117,25	+ 3,79
Zuid-Amerika; uitgaande vracht	125,51	+ 11,36
„ „ „ thuisvracht	92,67	— 14,75
Indië; uitgaande vracht	105,27	— 9,82
„ „ „ thuisvracht	121,50	+ 12,11
Het verre Oosten, enz.	101,83	+ 2,69
Australië	140,65	+ 14,24

Geen feit was van overwegende beteekenis in de ontwikkeling der charter-vrachten gedurende September. De verplaatsing der oogsten op het Noordelijk halfrond, die verleden jaar om dezen tijd een tijdelijke uitbarsting van levendigheid voor de „tramp”-vaart veroorzaakte, en die, naar gehoopt werd, wederom de markt na een buitengewoon stillen zomer zou doen opleven, heeft tot dusverre slechts een beperkte uitwerking op de herfstvrachten gehad. Voor zoover Noord-Amerika betreft werd gedurende de afgelopen maand eenige uitbreiding in de vraag naar graanbooten gemeld, maar deze was niet groot genoeg om een scherpe stijging van de vrachten te veroorzaken. Aan het begin der maand was er een flinke vraag naar winterladingen uit Australië, maar de toestand op de La Platomarkt bleek zeer teleurstellend voor de reeders te zijn, daar de behoeften der verschepers klein waren, zoodat de vrachten over de geheele maand een flinke daling vertoonden, vergeleken bij Augustus. Op de andere thuismarkten waren de zaken niet meer dan matig. Uitgaande kolenvrachten bleven flauw, met deze uitzondering, dat voor Zuid-Amerikaansche bestemmingen de reeders hogere vrachten vroegen, met het oog op poovere vooruitzichten voor de thuisvrachten. De verhouding van het indexcijfer tot het gemiddelde van 1913 blijkt uit de op de volgende pagina afgedrukte tabel.

De belangrijke verbetering, welke de Europeesche oogsten dit jaar vertoonen, schijnt de vraag naar overzeesch graan te beperken en terwijl gedurende den winter wel voldoende tonnage door Noord- en Zuid-

Maand	(1913 = 100)			
	1922	1923	1924	1925
Januari	131,60	114,05	117,11	114,49
Februari.....	135,76	112,73	123,78	115,96
Maart	135,53	115,23	122,09	106,63
April	129,46	115,45	117,22	104,24
Mei	125,12	114,55	114,27	98,23
Juni	117,45	106,82	108,62	91,74
Juli	114,52	103,39	103,75	94,90
Augustus	113,16	100,16	104,43	95,87
September	110,37	103,04	110,50	98,19
October	114,42	107,86	115,55	
November	119,43	111,21	112,76	
December	117,39	111,81	111,21	
Jaarl. gemiddeld.	122,02	109,69	113,44	

Amerika zal worden opgenomen, om een voortdueren van den matigen omvang der zaken in de „tramp”-vaart te verzekeren, is het moeilijk eenige teekenen eener uitgesproken herleving in de graanvrachten te ontwaren. Gepaard aan de tegenwoordige schaarschte aan kolenladingen, maakt deze omstandigheid de vooruitzichten voor de rest van het jaar niet overbemoedigend voor de reeders en het is te vreezen, dat een aanzienlijke hoeveelheid tonnage zal moeten blijven falen in het vinden van loonende aanwending.”

De nieuwe suikerpremies. — Door de Brusselsche Suikerconventie van 1902, brengt een artikel in den „Wirtschaftsdienst” in herinnering, werd de geforceerde, door directe en indirecte uitvoerpremies van allerlei soort verscherpte strijd om den afzet tusschen de bietsuikerexporterende landen tot wat gezonde concurrentie genoemd mag worden teruggebracht. Nadat de conventie in 1907 en 1913 aanzienlijk verzwakt was, verloren haar bepalingen door den wereldoorlog hun beteekenis en dientengevolge valt in de uitvoerpolitiek van belangrijke productielanden in stijgende mate een streven waar te nemen, dat tot toestanden kan leiden, welke zeer veel gelijken op die, welke in 1902 aanleiding tot het sluiten der conventie gegeven hebben. Alle vormen van directe en indirecte, openbare of geheime uitvoerpremies zijn thans weer aanwezig.

Rusland, waar het betalen van suikerpremies een van ouds geliefde practijk is, forceert ook thans, nu het staatsmonopolie van den buitenlandschen handel zulks nog vergemakkelijkt, op zeer sterke wijze den suikerexport. Directe bevordering van den uitvoer vindt ook in Australië plaats, dat wegens zijn hooge productiekosten slechts met behulp van staatsbijslagen exporteerden kan.

Veel belangrijker dan vroeger zijn thans de maatregelen, welke den export indirect bevorderen, bv. de vrachtenpolitiek der spoorwegen. Een reductie met 40 pCt. vond kort geleden in Joego-Slavië plaats op de vracht van voor export bestemde suiker. Verder is daar te lande het uitvoerrecht op suiker opgeheven, tot welke maatregel in Bulgarije het voornemen bestaat. Deze maatregelen kunnen intusschen niet onder „dumping-politiek” worden gerangschikt. Wel is dit het geval met de vaststelling van binnenlandse suikerprijzen, welke het wereldmarktniveau belangrijk overschrijden, gelijk in Polen en Tsjecho-Slowakije is geschied, waardoor export tegen dumpingprijzen mogelijk wordt.

De schr. van het artikel, waarvan hier een overzicht wordt gegeven, zoekt de oorzaak van de herleving van het premiestelsel in de verschuiving in productie en afzet, welke op het gebied van de bietsuiker, vergeleken bij voor den oorlog, valt waar te nemen. Duitschland, de voornaamste Europeesche suikerexporteur, is nl. gedurende den oorlog en daarna nog tot en met de campagne 1922/1923 als zoodanig uitgeschakeld geweest, ja vertoonde nog in 1922 een belangrijk invoeroverschot.

Eerst 1924 geeft weer een belangrijk uitvoeroverschot te zien. De bietsuiker-industrie, welke zich elders door het ontbreken der Duitsche concurrentie

heeft kunnen ontwikkelen, zoekt zich nu uit alle macht te handhaven.

Daarbij komt, dat van de stijging der productie het einde nog niet te zien is. De campagne 1925/1926 zal, behalve in België, een zeer belangrijk grootere opbrengst leveren dan de vorige. Duitschland heeft desondanks het niveau van 1913 nog geenszins weer bereikt, terwijl in Rusland de met bieten bebouwde oppervlakte nog niet een derde van voor den oorlog bedraagt.

Waar moet deze zich sterk vergrootende productie ondergebracht worden? Engeland was en is nog steeds relatief en absoluut de grootste Europeesche suikerconsument. De sinds den oorlog zoo krachtige autarchie-gedachte heeft echter daar te lande geleid tot pogingen, een eigen suikerindustrie in het leven te roepen. Daartoe is in 1923 de bietsuikeraccijns opgeheven en, toen dit niet voldoende bleek, onder wederinvoering van den accijns op bietsuiker, einde 1924 een subsidie-stelsel in het leven geroepen, dat na tien jaren automatisch afloopt. Aldus hoopt men in Engeland in de toekomst met pl.m. 50 fabrieken ongeveer een vierde der eigen behoeften te kunnen dekken. Voorloopig is men nog ver van genoemd aantal verwijderd. De heer Volz schatte in zijn artikel op p. 91 in het No. van 4 Febr. 11. het aantal fabrieken, dat in de campagne 1925/1926 zal werken, op zeven of acht, d.i. vier of vijf meer dan het huidige drietal en concludeerde, dat aldus in de toekomst de Engelsche bietsuikerindustrie „een factor van eenige beteekenis” zou kunnen worden. Een belangrijk afzetgebied zal Groot-Brittannië dus naar alle waarschijnlijkheid blijven.

Het streven naar voorziening in de eigen behoeften bestaat ook in de Skandinavische landen, terwijl ook Frankrijk er naar streeft, zijn eigen behoeften weder geheel te dekken. Voorts maakt Oostenrijk zeer belangrijke vorderingen in die richting.

De invoerrechten op suiker vertoonen, in verband met het voorgaande, een neiging tot stijgen. Het belangrijkste is ook hier het Britsche recht. De afzet van bietsuiker in Engeland wordt voorts belemmerd door „imperial preference”, welke de rietsuiker begunstigt, terwijl de Vereenigde Staten aan Cubaansche suiker een preferentie van 20 pCt. verleenen.

Zal Duitschland nu, gezien de afzetmoeilijkheden en de neiging tot exportstimuleering in andere landen, tot wederinvoering van uitvoerpremies overgaan? Schr. meent van niet, gezien den toestand der Rijksfinanciën en de handelspolitieke positie van Duitschland. Op de vrachtpolitiek van de spoorwegen kan de Regeering maar weinig invloed uitoefenen.

Gegeven deze situatie komt schr. tot de conclusie, dat het niet onmogelijk schijnt, dat de vraag eener vernieuwing van de Brusselsche Conventie juist van Duitschen kant binnen afzienbaren tijd met bijzondere aandacht in overweging zou kunnen worden genomen.

ONTVANGEN:

Herdenking van het vijftigjarig bestaan der Staatspoor- en Tramwegen in N.-I. Mededeelingen No. 2 van het Centraal Kantoor. Weltevreden; 1925. Landsdrukkerij.

Alle welsprekendheid, die zich bij gelegenheid van het gouden jubileum der Indische S.S. en Tramwegen op verschillende punten van den Archipel heeft uitgestort, is in deze publicatie vereeuwigd. Een en dertig redevoeringen, kort en lang, vindt men in extenso weergegeven. Ongetwijfeld zal het nageslacht zich nog vaak aan deze bron laven. Vooral zij zullen er uit kunnen putten, die t.z.t. het eeuwfeest der Nederlandsche Spoorwegen moeten voorbereiden. Voor hen is deze officieele publicatie een uitnemend vademecum. Zij bevat toch, met verloochening van alle ambtelijke deftigheid, feestprogramma's, verslagen van recepties, bals, optochten, revues, feestelijkheden voor het personeel en de bevolking, tal van foto's van dit alles, o.a. van de polonaise van het avondfeest te Soerabaja, en tot slot een „S.S. marsch”, die waarschijnlijk voor het Neder-

landsche jubileum zonder meer dienst zal kunnen doen, tenzij de stoomlocomotief en stoomfluit, die er natuurgelukkig in worden nagebootst, dan tot de historie behooren. Jammer slechts, dat niet de volledige tekst der te Bandoeng opgevoerde S.S.-revue is opgenomen. Men moet zich thans tevredenstellen met het refrain van het slotlied:

Staargaard¹⁾ zet op je fok,
Met z'n hoornen rand;
Meer dan veertigduizend man
Reiken je de hand — — —
Staargaard zet op je bril,
Kijk 't zaakje maar goed aan;
't Personeel staat achter je,
Daar kun je van op aan.

Allerlei belangrijks zou nog aangehaald kunnen worden, b.v. hoe gezellig het toch wel op de soos te Makassar was. Men neme de brochure echter zelf ter hand. Zij kost f 2,— en is dien prijs ruimschoots waard.

¹⁾ De Hoofdinspecteur, Ir. W. F. Staargaard.

Travel through Hungary by Dr. Ladislav Buday.
Budapest, 1925. Oriens International Publishing and Bookselling Cy. Ltd.

Dit boekje van 159 bldz. bevat in de eerste plaats een historisch en een geografisch overzicht en vervolgens hoofdstukjes over regeering, bevolking, landbouw, industrie, mijnbouw, crediet, verkeersmiddelen enz. In tegenstelling met de verwachtingen, die de titel wekt, wordt de lezer eerst daarna mee op reis genomen door de verschillende deelen van het land, zooals het door den vrede van Trianon is besnoeid van 326.000 vierk. KM. tot 92.720 vierk. KM.

Wie echter Hongarije wil bereizen zal liever naar zijn Baedeker dan naar dit boekje grijpen. Voor reisboek bevat het te weinig, en eveneens voor hem, die zich werkelijk van Hongarije op de hoogte wil stellen. Het is dan ook zeer de vraag, of het propagandistisch nut van een werkje als het onderhavige wel de moeite en kosten der samenstelling loont.

Rubber door Mr. A. G. N. Swart. Overdruk uit het October-no. van het Haagsch Maandblad. H. P. Leopold's Uitg.-Mij., Den Haag.

Grantrechten in Deli door Gerard Jansen, hoofd v. h. Gem. Bureau voor Grondzaken te Medan. Mededeeling No. 12 v. h. Oostkust van Sumatra-Instituut, Medan.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — 's-Gravenhage, Juli-Augustus 1925.

Mr. R. van Genechten, Over den invloed van de verdeeling van het bezit op de functioneele toerekening. I; Mr. J. Bierens de Haan Jr., Over arbeidsloon. I; Mr. A. M. de Jong, Bijdrage tot de geschiedenis van de theorieën der wisselkoersen vóór Adam Smith. III.

Weltwirtschaftliches Archiv. — Jena, Juli 1925.

Dr. E. Böhler, Der klassische Begriff der Weltwirtschaft; Dr. Fr. v. Gottl-Ottlilienfeld, Industrie im Geiste Henry Fords; Dr. A. Müller, Probleme der internationalen Sozialpolitik; Dr. H. Jürgen Seraphim, Das Scherenproblem in Sowjetrusland; Dr. H. Levy, Die volks- und weltwirtschaftliche Bedeutung der heutigen englischen Arbeiterfrage; Dr. Charlotte Leubuscher, Die britische Reichswanderungs- und Siedlungspolitik seit dem Kriege; Dr. Fr. Beckmann, Weltmarktpreis als Ziel der deutschen agraren Handelspolitik; Dr. W. Notz, Friedrich List in Amerika. (Schluss).

Schmollers Jahrbuch. — München, Leipzig, April 1925.

O. v. Zwiedineck-Südenhorst, Macht oder ökonomisches Gesetz; Ch. von Reichenau, Wilhelm Weitling; F. Bernis, Die Entwicklungsgeschichte der spanischen Wirtschaft; A. Fraenkel, Die zwei wirtschaftspolitischen Weltprobleme. I; W. Prion, Deutsche Kreditpolitik während des Ruhrkampfes; H. Aubin, Küstenkultur und Binnenkultur im Altertum;

J. Strieder, Staatliche Finanznot und Genesis der modernen Groszunnehmerstums; Th. Beste, Wandlungen im Verwaltungsaufbau der Aktiengesellschaft durch die Finanzierungsmethoden der Nachkriegszeit; H. Müller, O. Engländer's „Bestimmungsgründe des Preises“.

Idem. — München, Leipzig, Juni 1925.

M. Rumpf, Über Illusionsgemeinschaften. Zu Ferdinand Tönnies' 70. Geburtstag; H. Honegger, Der Machtgedanke und das Produktionsproblem; W. Kromphardt, Die Lösung der Magenfrage durch Josef Popper; K. Oldenberg, Der Bevölkerungsverlust im Weltkrieg; A. Fraenkel, Die zwei wirtschaftspolitischen Weltprobleme. II.

Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik. — Jena, Mei—Juni 1925.

O. Spann, Gleichwichtigkeit gegen Grenznutzen; Grundlegung der Preis- und Verteilungslehre; H. Gehrig, Stud. rer. oec.

Journal des Économistes. — Parijs, 15 Juli 1925.

Yves-Guyot, La civilisation occidentale et le danger bolchevik; W. M. J. Williams, Le budget britannique 1925—1926; Ch. Turgeon, Étude critique de la loi de l'offre et de la demande; Y.-G., La conversion des bons de la Défense; G. de Nouvion, La Caisse nationale de réassurance; X., Notes sur le budget; B. L. L. E., La Ligue du libre-échange (juillet 1925).

De Naamlooze Vennootschap. — Roermond, 15 Juli 1925.

Dr. H. M. Hirschfeld, De aansprakelijkheid voor het prospectus; Prof. Mr. E. J. J. v. d. Heyden, Het wetsontwerp Nelissen-Heemskerk. III; Prof. J. G. Ch. Volmer, Nogmaals „het ontwerp van wet op de Naaml. Vennootschappen“; Prof. Mr. W. P. J. Pompe, De strafbepalingen van het Ontwerp. II; F. Schoepp, De dividend-reserve der Kaarsenfabriek Gouda; Prof. J. G. Ch. Volmer, Belastingplichtigheid bij inkoop van oprichtersaandeelen; Mr. G. Russel, De jongste belastingrechtspraak inzake Familie-Naamlooze Vennootschappen. Ontduikingen worden in de hand gewerkt; Mr. J. A. Rubenkoning, De oprichting der N.V. naar Nederlandsch en Duitsch Recht; Mr. H. Schaapveld, De vennootschappelijke beginselverklaring ten overstaan van den notaris.

Idem. — Roermond, 15 Augustus 1925.

Mr. A. J. S. van Lier, De „Hypotheekbank“ eene Naamlooze Vennootschap van bijzonderen aard; Mr. G. H. A. Grosheide Jr., Het enquêterecht in de N.V.; Prof. Mr. E. J. J. v. d. Heyden, Het wetsontwerp Nelissen-Heemskerk IV; Prof. Mr. W. P. J. Pompe, De strafbepalingen van het Ontwerp III; Mr. G. A. L. van Dijk, Is een juiste beslissing met betrekking tot de feiten gewaarborgd in de navorderingsprocedure; J. J. M. H. Nijst, De N.V. als beheersvorm bij gemengd bedrijf; Mr. J. A. Rubenkoning, De oprichting der N.V. naar Nederlandsch en Duitsch Recht, II.

De Socialistische Gids. — Amsterdam, Aug.-Sept. 1925,

bevat o.a.:

Ir. J. W. Albarda, Na de verkiezingen; K. Kautsky, Friedrich Engels; E. Kupers, De zevende internationale arbeidsconferentie te Genève; S. R. de Miranda, De prijzencommissie in Engeland; Mr. J. Reitsma, Een leemte in de Gemeentewet; S. de Wolff, Beschouwingen over de waardeleer, V (slot); P. Olberg, Sovjet-Rusland's economische politiek en de agrarische revolutie, II.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap. — Leiden, Mei 1925.

C. Wiskerke, De Wester-Schelde als politiek-geo-

grafisch wrijvingsvlak; *J. van Hinte*, De industriele ontwikkeling van Nederlandsch Oost-Indië; *Dr. O. Postma*, Verdrongen plaatsen aan de Friesche kust; *N. J. Pabon*, „Nieuwigheden” over Die Haghe. Met naschrift van *Dr. A. A. Beekman*; *H. Witkamp*, De Soengai Senjoer (Borneo) van hare monding tot Moeara Lompa; *J. C. Lamster*, Beschavingsgebieden op Nieuw-Guinee; *Dr. F. X. Schaffer*, Die natürlichen Grundlagen der wirtschaftlichen Zukunft Kleinasiens.

Idem. — Leiden, Juli 1925.

Dr. A. E. van Giffen en *Dr. W. H. van der Sleen*, De Zuid-Limburgsche voorhistorische vuursteenindustrie tusschen Ryckholt en St. Geertruid; *Dr. W. van Bemmelen*, De kompaswaarnemingen der oude zeevaarders en de verplaatsing der Magnetische Pool; *Dr. A. A. Beekman*, Uit het verslag der Openbare Werken in 1923; *H. Witkamp*, Bij een voorloopige schets der Klindjau en Atan, Borneo; *H. Zondervan*, Een geografisch-geologische excursie naar de veenstreek; *Dr. K. Oestreich*, Over den preglacialen vorm der Oost-Alpen.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 Juli 1925.

Prof. W. E. Boerman, Havenschappen; *Th. P. Löhnis*, Industriele terreinen aan de Monden van de Maas; *H. Tiesing*, Het economisch leven in Drente; *J. H. Sebus*, Theoretiese achterlanden; *Prof. Dr. H. Blink*, Vergelijking van het verloop van den internationalen handel; *Prof. Dr. H. Blink*, Handel in sandelhout.

Idem. — 's-Gravenhage, 15 Augustus 1925.

H. S. de Roode, Een havenschap aan de Monden der Maas; *C. A. van Woelderen*, De Vlissingsche kusthaven; *J. den Braber*, De regionalistische beteekenis en de daarmede in verband staande organisatie van eenige buitenlandse zeehavens, in het bijzonder Londen en Liverpool; *Mr. K. F. O. James*, Aanteekeningen over de mijnen van het Saargebied; *Mr. A. van Traa*, De handelsbeweging van Suriname en nog wat.

De Indische Gids. — Amsterdam, 1 Juli 1925.

G. Nijpels, Herdenking van het uitbreken van den Java-oorlog op 20 Juli 1825; *Jb. Mallinckrodt*, Het priesterwezen bij de Dajaks van Kota Waringin; *J. F. C. Nienhuis*, Is ook voor Indië een psychopatenwet noodig? *Mr. J. J. van Bolhuis*, Indië en de Ned. volksvertegenwoordiging; *L. J. van Dijk*, De zelfbesturende landschappen in de Residentie Timor en Onderhoorigheden.

Rechtsgeleerd Magazijn. — Haarlem, Jaargang 44, afl. 1/2.

Dr. L. van Praag, Cassatie wegens verkeerde toepassing of schending der wet, I; *Mr. P. Rink*, De burenweg; *Mr. W. H. Drucker*, Bescherming van wetenschappelijken eigendom.

Idem. — Haarlem, Jaarg. 44, afl. 3/4.

Dr. L. van Praag, Cassatie wegens verkeerde toepassing of schending der wet; *Mr. A. C. G. van Proosdij*, Verpanding van inschulden op naam.

MAANDCIJFERS.

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	September 1925		September 1924	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders waarvan door de H.-bank plaatselijk	53.561	f 2.605.415.000	61.881	f 2.277.165.000
Ter voldoening van Rijksbelast.	1.556	„ 10.584.000	9.736	„ 12.093.000

EMISSIES IN SEPTEMBER 1925.

Staatsleeningen	f 3.543.750,—	zijnde:	
Staat Bremen	§ 1.500.000,—	10-jar.	
	7 ½ obl. à 94 ½ ½.		
Prov. en Gemeentelijke Leeningen	„ 5.177.775,—	zijnde:	
Noord-Brabant	f 5.270.000,—	4 ½ ½	
	obl. à 98 ½ ½.		
Bank- en Credietinstellingen	„ 8.137.500,—	zijnde:	
Deutsche Rentenbank-Kreditanstalt (Landwirtschaftliche Zentralbank)	§ 3.500.000,—	7 ½ obl. à 93 ½.	
Hypothekbanken	„ 506.000,—	zijnde:	
Bataafsche Hypotheekb.	f 100.000,—	aand. à 160 ½, waarop te storten 10 ½.	
N.V. De Crediet-Hypotheekbank	f 500.000,—	5 ½ ½ pandbr. à 98 ½.	
Industriele-Ondernemingen	„ 1.719.450,—	zijnde:	
Coöp. Ver. „Coöperatieve Beetwortsuikerfabriek te Zevenbergen”	f 1.600.000,—	5 ½ obl. à 97 ½.	
N.V. Koninkl. Ned. Fabr. van Wollen Dekens v/h. J. C. Zaalberg & Zoon	f 170.000,—	6 ½ 1e hyp. leening à 98 ½.	
Rubber-Maatschappijen	„ 2.035.000,—	zijnde:	
Deli-Batavia Rubber-Maatschappij	f 900.000,—	aand. à 130 ½.	
N.V. Sumatra Koffie- en Rubber-Cultuur Mij	f 865.000,—	aand. à 100 ½.	
Totaal	f 21.119.475,—		

¹⁾ Deze leening diende voor conversie der op 1 Nov. 1925 vervallende f 5.000.000,— 6 ½ 5-jar. obl. van 1920.

²⁾ Deze leening diende geheel voor conversie.

³⁾ Introductie ter beurze tegen 98 ½ ½ (eerste koers van uitgifte).

Totaal der emissies in Januari	f 18.577.625,—
Februari	„ 61.936.125,—
Maart	„ 70.842.730,—
April	„ 9.140.515,—
Mei	„ 37.981.242,50
Juni	„ 49.001.952,50
Juli	„ 73.559.300,—
Augustus	„ 31.345.800,—
September	„ 21.119.475,—

Algemeen Totaal f 373.504.765,—

Bovendien:

f 21.320.000,—	3/m. Schatkistpromessen	à f 991,50
„ 21.220.000,—	6/m. „	„ 982,50
„ 15.488.000,—	4 ½ Schatkistbiljetten	„ „ 1.002,50

Voorts werd de inschrijving opengesteld op de volgende obligatieleeningen:

	gul-	rente-	emissie-
	den	voet	koers
E.E. Zusters van het H. Hart van Jezus te Weenen	100.000	8	à 100
Instituut der Engelsche Zusters te München	100.000	8	„ 100
St. Jozef-Stichting te Vaals	125.000	5 ½	„ 99 ½
De Abdij der Paters Benedictijnen te Lambach	500.000	7 ½	8-j., „ 99
Missieklooster van het H. Bloed te Aarle-Rixtel	125.000	5 ½	„ 100
Vereeniging van Kruisheeren te St. Agatha	100.000	5	10-j., „ 100
Stichting ter bevord. van Roomsche Katholiek Onderwijs te Breda	200.000	5	„ 100
R. K. Kerkbestuur van d. H. Augustinus te Buitenveldert (Amsterdam)	290.000	5	„ 98 ½
Genootschap van de Broeders van den H. Franciscus te Waldbreitbach	300.000	8	10-j., „ 100
E.E. Zusters Franciscanessen van Maria Stern te Augsburg	200.000	8	„ 100

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** betekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTOS.

Table of bank discount rates for various banks including Ned. Binn. Eff. Bk., Zwits. Nat. Bk., and others, listing rates for different dates.

OPEN MARKT.

Table showing open market exchange rates for Amsterdam, London, Berlin, and New York, with columns for different dates and currencies.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for various locations like London, Berlin, Paris, and Amsterdam, with columns for Date and Rate.

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave.

Table of exchange rates for various European cities including Weenen, Praag, Boekarest, Milaan, and Madrid.

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave.

Table of exchange rates for Stockholm, Copenhagen, Oslo, Helsingfors, Buenos Aires, and Montreal.

*) Notering te Amsterdam. **) Notering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table of cable exchange rates from New York for various European cities like London, Paris, Berlin, and Amsterdam.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates in London for various international locations including Alexandria, Bangkok, B. Aires, Calcutta, etc.

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS *)

Table showing silver and gold prices in London for various dates and standards.

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

De Minister van Financiën maakt bekend:

Table of the state treasury status showing 'Vorderingen' and 'Verplichtingen' for October 1925.

Table showing the balance of the state treasury, including 'Schatkistbilj. in omloop' and 'Schatkistprom. in omloop'.

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

Table of the floating Dutch-Indic debt for October 1925, including 'Voorschot uit 's Rijks kas' and 'Ind. Schatk. prom. in oml.'

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 12 October 1925.

Activa.			
Binnenl. Wis- (Hfdbk. f 57.336.015,64 sels, Prom., Bijbnk. " 14.919.178,95 enz. in disc. Agsch. " 25.579.238,40	f	97.834.432,99	
Papier o. h. Buitenl. in disconto.....		—	
Idem eigen portef. f 243.640.346,—		—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. " —		243.640.346,—	
Beleeningen incl. vrsch. Hfdbk. f 45.256.482,53 in rek.-crt. Bijbnk. " 10.750.311,20 op onderp. Agsch. " 68.259.131,94	f	124.265.925,67	
Op Effecten..... f 122.074.170,67		—	
Op Goederen en Spec. " 2.191.755,—		124.265.925,67	
Voorschotten a. h. Rijk		10.658.332,05	
Munten Muntmateriaal Munt, Goud..... f 56.184.160,— Muntmat., Goud.. " 362.170.816,—	f	418.354.976,—	
Munt, Zilver, enz.. " 22.753.039,84		—	
Muntmat., Zilver .. "		—	
Effecten Belegging Res. fonds. f 6.457.514,29 id. van 1/5 v. h. kapit. " 3.991.050,69		10.448.564,98	
Gebouwen en Meub. der Bank.....		5.171.000,—	
Diverse rekeningen		39.558.298,67	
	f	972.684.916,20	

Passiva.			
Kapitaal..... f 20.000.000,—		—	
Reservefonds..... " 6.483.597,96		—	
Bijzondere reserve..... " 12.000.000,—		—	
Bankbiljetten in omloop..... " 897.944.195,—		—	
Bankassigatiën in omloop..... " 1.436.179,58		—	
Rek.-Cour. f Het Rijk f —		—	
saldo's: Anderen " 23.770.163,15		23.770.163,15	
Diverse rekeningen		11.050.780,51	
	f	972.684.916,20	

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-tings-perc.
12 Oct. '25	418.355	22.753	897.944	25.206	255.921	48
5 " '25	418.355	22.745	907.839	26.313	253.713	47
28 Sept. '25	418.355	23.432	878.564	34.802	258.557	48
21 " '25	418.356	23.196	870.153	37.969	259.370	49
14 " '25	418.354	22.923	881.906	36.544	257.031	48
7 " '25	416.917	22.672	893.027	25.567	255.314	48
13 Oct. '24	510.128	10.343	970.696	19.287	321.933	52
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenland	Diverse rekeningen ²⁾
12 Oct. 1925	97.834	20.000	124.266	243.640	39.558
5 " 1925	101.591	22.000	126.493	243.429	41.428
28 Sept. 1925	83.135	—	127.620	243.323	38.371
21 " 1925	85.120	—	122.247	243.187	39.599
14 " 1925	90.027	—	124.302	243.026	39.866
7 " 1925	94.707	—	124.262	242.848	39.500
13 Oct. 1924	153.707	15.000	163.700	36.088	132.735
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van 2/5 metaaldekking. 2) Sluippost activa.
SURINAAMSCHE BANK.
Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
12 Sept. 1925..	1.001	1.702	661	982	246
5 " 1925..	1.002	1.773	602	980	210
29 Aug. 1925—	1.003	1.824	619	987	254
22 " 1925..	1.004	1.545	803	986	300
15 " 1925...	1.004	1.610	806	986	382
13 Sept. 1924..	1.146	1.503	898	1.045	515
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluippost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
10 Oct. 1925	187.000		334.000	70.000	106.200
3 " 1925	175.750		327.500	61.000	98.050
26 Sept. 1925	176.300		323.500	67.000	97.900
5 Sept. 1925	132.373	44.107	321.652	51.853	102.443
29 Aug. 1925	132.310	44.229	315.127	50.865	104.024
22 " 1925	132.523	44.246	315.887	52.502	103.818
15 " 1925	132.315	44.270	319.326	44.351	104:607
11 Oct. 1924	156.841	58.760	275.967	119.005	137.248
13 Oct. 1923	160.887	61.250	263.335	134.869	143.088
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 [*]

Data	Dts-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-tings-percentage
10 Oct. 1925		185.000		***	46
3 " 1925		180.500		***	45
26 Sept. 1925		180.000		***	45
5 Sept. 1925	17.895	30.963	92.904	55.385	47
29 Aug. 1925	17.627	32.010	86.230	53.131	48
22 " 1925	18.748	33.460	82.611	61.328	48
15 " 1925	18.248	34.174	78.970	57.145	49
11 Oct. 1924	34.741	18.130	102.701	32.523	55
13 Oct. 1923	38.011	28.676	97.902	35.180	58
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

*) Sluippost activa. 1) Basis 1/5 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
7 Oct. 1925	157.917	143.961	294.478	56.250	243.453
30 Sept. 1925	160.467	144.775	293.004	56.250	242.188
23 " 1925	160.660	142.911	291.731	56.250	240.566
16 " 1925	161.064	143.527	293.773	56.250	242.661
9 " 1925	161.378	144.196	295.402	56.250	244.379
2 " 1925	162.532	144.979	295.796	56.250	244.711
8 Oct. 1924	128.481	124.484	288.601	27.000 ²⁾	244.322
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-tings-perc. ¹⁾
7 Oct. '25	33.742	69.238	9.547	109.508	33.706	28 1/8
30 Sept. '25	36.773	75.576	27.110	102.391	35.442	27 1/8
23 " '25	36.934	75.364	17.047	114.473	37.499	28 1/2
16 " '25	38.014	71.445	17.450	111.040	37.286	29
9 " '25	37.911	72.431	13.232	115.771	36.932	28 1/8
2 " '25	39.647	70.767	12.655	116.781	37.303	28 1/2
8 Oct. '24	44.733	73.912	10.867	113.882	23.747	19,03
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/8

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposits. 2) Gouddekking.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitenl.	Zilver	Te goed in het buitenl.	Buit. gew. voorsch. a.d. Staat	Schatkistbiljetten ¹⁾	Wis-sels
8 Oct. '25	5.547	1.864	310	562	30.800	5.142	2.844
1 " '25	5.547	1.864	310	561	30.350	5.133	3.691
24 Sept. '25	5.547	1.864	310	561	28.900	5.130	3.212
17 " '25	5.547	1.864	310	562	28.800	5.129	3.179
10 " '25	5.547	1.864	309	579	28.650	5.122	3.355
9 Oct. '24	5.544	1.864	302	573	22.900	4.808	4.997
23 Juli '14	4.104	—	640	—	—	—	1.541

Data	Waarvan op het buitenl.	Uitgestelde Wissels	Beleeningen	Circulatie	Rekg. Courant Particulieren	Staat
8 Oct. '25	17	6	2.745	47.165	2.282	36
1 " '25	15	6	2.677	46.354	2.719	23
24 Sept. '25	14	6	2.841	45.557	2.144	33
17 " '25	19	6	2.864	45.613	2.117	12
10 " '25	20	6	2.899	45.686	2.167	20
9 Oct. '24	22	9	2.843	40.649	1.877	15
23 Juli '14	8	—	769	5.912	943	401

1) In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staatsa. buitenl. regeeringen.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bĳbut- tent. circ. banken 1)	Deviezen als goud- dekking cheques	Andere wissels en cheques	Belee- ningen
30 Sept. 1925	1.174,7	98,6	318,9	1.717,3	56,4
23 „ 1925	1.174,8	128,6	284,5	1.528,5	8,5
15 „ 1925	1.144,5	98,6	332,6	1.601,6	11,3
7 „ 1925	1.144,0	98,6	351,8	1.700,5	14,1
31 Aug. 1925	1.138,4	93,0	357,5	1.765,0	33,0
22 „ 1925	1.137,2	97,7	358,4	1.566,1	16,4
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec- ten	Diverse Activa ²⁾	Circu- latie	Rekg.- Crt.	Diverse Passiva	Door Rijksb. geher- disc.
30 Sept. 1925	202,3	460,0	2.649,1	620,2	429,5	531,5
23 „ 1925	202,1	669,3	2.311,7	881,5	473,9	494,5
15 „ 1925	202,1	612,9	2.413,3	814,6	466,1	469,4
7 „ 1925	202,0	531,7	2.559,3	701,7	460,3	448,9
31 Aug. 1925	201,9	470,6	2.594,6	701,0	440,4	490,4
22 „ 1925	201,9	683,2	2.292,3	976,8	490,4	489,4
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0	—

1) Onbelast. 2) W.o. Rentenbankscheine 30,23, 15,7 Sept., 31,22 Aug., resp. 120,2; 342,1; 276,1; 193,9; 121,6; 327,1 mill.

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Metaal incl. but- tent. saldt Beleen. van tegoed in h. buit.	Beleen. van prom. d. provincien	Binnen- landsche wissels	Belee- ningen	Voorschot aan den Staat	Circulate	Rekg.- Crt. Particu- lieren	
8 Oct. '25	390	85	480	1.387	429	5.200	7.731	250
1 „ '25	389	85	480	1.401	474	5.200	7.760	232
24 Sept. '25	389	85	480	1.264	370	5.200	7.582	245
17 „ '25	388	85	480	1.243	375	5.200	7.602	196
10 „ '25	388	85	480	1.318	361	5.200	7.646	187
3 „ '25	387	85	480	1.336	419	5.200	7.653	166
9 Oct. '24	356	85	480	1.222	420	5.250	7.624	124

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaal- middel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her- disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
23 Sept. '25	2.765,5	1.454,4	105,4	640,7	238,5
16 „ '25	2.772,7	1.537,6	109,0	487,9	212,0
9 „ '25	2.770,7	1.495,5	110,2	639,2	214,1
2 „ '25	2.776,7	1.484,8	121,2	576,9	213,2
26 Aug. '25	2.762,2	1.498,8	125,4	579,7	201,5
19 „ '25	2.775,2	1.502,4	130,2	559,5	195,3
24 Sept. '24	3.069,2	2.066,1	86,9	259,9	92,1

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circu- latie	Totaal Depo- sito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings- perc. ¹⁾	Algem. Dek- kings- perc. ²⁾
23 Sept. '25	323,1	1.670,3	2.267,5	116,4	70,2	72,9
16 „ '25	409,2	1.677,3	2.230,2	116,4	70,9	73,7
9 „ '25	327,1	1.680,1	2.244,5	116,4	70,5	73,4
2 „ '25	326,2	1.637,7	2.235,7	116,4	71,6	74,8
26 Aug. '25	332,2	1.615,9	2.236,5	116,3	71,6	75,0
19 „ '25	323,3	1.616,2	2.237,2	116,3	72,0	75,4
24 Sept. '24	574,6	1.729,9	2.195,9	112,0	78,0	80,4

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis- conto's en beleen.	Beleg- gingen	Reserve bĳ de F. R. banks	Totaal depo- sito's	Waarvan time deposits
16 Sept. '25	727	13.598	5.464	1.628	18.293	5.185
9 „ '25	727	13.442	5.457	1.651	18.050	5.203
2 „ '25	727	13.475	5.443	1.635	18.098	5.199
26 Aug. '25	728	13.375	5.471	1.638	18.010	5.204
19 „ '25	728	13.373	5.478	1.636	18.057	5.195
17 Sept. '24	747	12.577	5.294	1.750	17.644	4.622

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 12 October 1925.

Gedurende de achter ons liggende week heeft, na een zeer zwakke opening, een optimistische beoordeeling der conferentie van Locarno tot een lichte verheffing van het koerspeil ter beurze van Berlijn geleid. Hiertoe werkten o.m. ook de regeling der moeilijkheden van het Stumm-concern en de verklaringen van den voorzitter in de Algemeene Vergadering der Klöcknerwerke mede, die, zij het ook niet optimistisch, dan toch beslist gunstiger luidden dan de berichten, welke men in de laatste maanden vernomen heeft. Westelijke Montaan-aandeelen stegen 6 à 8 pCt. De electro-markt was vast wegens de oprichting van de Deutsch-Türkische Electro-Trust en het handelsverdrag met Rusland. Chemische waarden maar weinig beter.

Te Londen hebben de transacties in rubberwaarden een enorm omvang vertoond. De koersen waren wat onregelmatig wegens winstnemingen. Tin-aandeelen zijn bij flinke omzettingen scherp gerezen. Gilt-edged-fondsen iets lager. 3½ pCt. Conversion Loan sloot op 76⁵/₁₆ tegen 11/₁₆ de vorige week.

De beurs te Parijs heeft zich geheel aangepast aan de fluctuaties van het Fransche betaalmiddel. De stemming hiervoor is niet al te opgewekt geweest. Zelfs heeft het Fransche ministerie van financiën zich genoodzaakt gezien een waarschuwing tot de speculatie te richten, waarin het er op wijst, dat tot bescherming van den franc desnoods zal worden overgegaan tot het gebruik maken van de gouden, welke uit het z.g. „Morgan“-crediet beschikbaar zijn. Na deze bekendmaking is weliswaar een zekere stabilisatie ingetreden, doch de stemming is toch niet bepaald vast geworden. In overeenstemming hiermede was de tendens ter beurze ongeanimeerd voor Fransche Rente en voor Fransche beleggingsfondsen in het algemeen, terwijl buitenlandse waarden de aandacht hebben getrokken.

Te New York is de stemming niet onverdeeld gunstig geweest. Er zijn dagen voorgekomen, waarop een scherpe reactie zich baan heeft gebroken. Toch kon de ondergrond bijna voortdurend vast worden genoemd. De diverse koersverliezen, in het bijzonder wat sommige spoorwegaandeelen betreft, hebben hun oorzaak gevonden in meer speciale omstandigheden, zooals het verbieden van enkele fusies door de Interstate Commerce Commission. Vrij spoedig is dan ook weder een herstel ingetreden, hetwelk in de hand is gewerkt door de ruime houding van de geldmarkt, waardoor de beurs opnieuw is versterkt in de gedachte, dat voorloopig niet gevreesd behoeft te worden voor een verhooging van het disconto van de Federal Reserve Bank te New York. Ook de zeer gunstige taxatie van den katoenoogst heeft er toe bijgedragen de algemeene stemming tegen het slot der berichtperiode te verbeteren, hoewel toen het vooruitzicht op een vacantiedag de omzettingen iets heeft doen inkrimpen.

Ten onzent was de beleggingsmarkt doorlopend vast, althans wat de inheemsche soorten betreft. Ook ten aanzien van de buitenlandse fondsen uit deze rubriek werd wat meer aandacht aan den dag gelegd, met name voor Brazilianen, welke zowel in New York als in Londen gevraagd waren. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 106½, 105½, 106½; 4½ pCt. Ned. W. Schuld 1917: 99, 98½, 98¹¹/₁₆; 7 pCt. Ned. Indië: 102, 101½, 101¹⁵/₁₆; 5 pCt. Brazilië 1913 £ 20-100: 63%, 63, 63%; 8 pCt. Sao Paulo 1921: 103½, 103%, 103%.

Van de verschillende aandelensoorten heeft de grootste aandacht zich weder op rubberaandeelen geconcentreerd. Toch viel er een scherp onderscheid te maken tusschen de houding van de laatste dagen en die van de vorige week. Kon er toen een kooplust zonder eenige selectie worden geconstateerd, thans opende de berichtswEEK reeds dadelijk in een kalmer tendens, waarbij meer onderscheid werd gemaakt tusschen maatschappijen, welke reeds een reeks van goede jaren achter den rug hebben en andere. Ook had de rubberprijs zelve niet meer denzelfden invloed. Op enkele dagen vertoonde de aandelenmarkt zelfs neiging tot eenige reactie, terwijl de prijs van het product te Londen hooger noteerde. De laatste dag der berichtperiode gaf het schouwspel van zeer gevoelige koersverliezen te aanschouwen, welke eenerzijds te voorschijn werden geroepen door aanbod uit winstnemingen, anderzijds door het opbouwen van contrainposities door hen, die van meening waren, dat het algemeen peil van rubberaandeelen reeds vele goede factoren verdisconteerde. Het slot kwam op het laagste punt. Amsterdam Rubber: 370½, 376%, 356½; Deli Batavia Rubber: 251, 254½, 237½; Java Caoutchouc: 239, 223, 215; Ned. Ind. Rubber & Koffie: 300, 294, 284; Oost Java Rubber: 397½, 382, 371; R'dam Tapanoeli: 169½, 175, 162; Serbadjadi: 364½, 359, 345½; Sumatra Caout-

chouc: 342½, 335, 315; Wai Sumatra: 319, 306½, 288½.

De *tabaksmarkt* is vrijwel medegegaan met de beweging van rubberaandeelen, hoewel met veel minder scherpe fluctuaties. Door het belang, dat vele tabaksondernemingen bij den verbouw van rubber hebben, is er uit den aard der zaak een zeker verband tusschen beide rubrieken ter beurze geschapen. Toch hebben de berichten omtrent tabak in deze afdeeling den meesten invloed uitgeoefend. Daar de officieele mededeelingen omtrent de opbrengst van den oogst 1924 — welke in 1925 aan de markt is gebracht — volkomen in overeenstemming waren met de reeds bekende gunstige particuliere taxaties, is er toch eenige stimulans op de tabaksmarkt merkbaar geweest, waardoor de reactie in rubberfondsen slechts een lichte invloed op deze afdeeling ter beurze heeft uitgeoefend. Arendsburg: 500, 501, 502; Deli Batavia: 424¾, 396, 391; Deli Mij.: 439½, 433½, 426¾; Senembah Mij.: 498½, 500, 490.

Voor *suikeraandeelen* is de stemming over het algemeen lusteloos geweest. Tegerover een enkelen dag, waarop van een verbetering in de notering van Cubasuiker kon worden gesproken, stonden dan ook vele dagen, welke een gevoelige daling te aanschouwen gaven. Dientengevolge bestond er vrijwel geen kooplust. Aan den anderen kant is het aanbod ook beperkt gebleven, zoodat bij kleinen handel de koersen slechts lichtelijk afbrokkelde. Cultuur Mij. der Vorstlanden: 152¾, 150¾, 150¾; Handels Verg. Amsterdam: 559½, 555½, 553½; Ned. Ind. Suiker Unie: 217¾, 211, 207; Poerworedjo: 107½, 106, 106¾; Tjepper: 576, 570; Watoetoelis Poppoh: 679½, 689, 666.

In de *petroleumafdeeling* zijn de omzetten iets grooter geworden, hetgeen het gevolg is geweest van de stijging van den prijs van ruwe petroleum in de Vereenigde Staten. Ook het koerspeil van aandelen Koninklijke Petroleum Mij. heeft zich dientengevolge iets kunnen verheffen. Dordtsche Petroleum Ind. Mij.: 352, 359¾, 356; Geconsolideerde Holl. Petr.: 160, 163¾; Kon. Petr. Mij.: 378¾, 387½, 382.

Groote belangstelling bestond voor *scheepvaartandeelen*. Een directe oorzaak is hiervoor niet aan te wijzen, tenzij als zoodanig de kleine stijging in het indexcijfer voor de wilde vrachtaart zou mogen gelden. Het materiaal in deze beursafdeeling is echter in de laatste maanden zoo beperkt geworden, dat een lichte vraag reeds voldoende was, om een niet onaanzienlijke verbetering van het koersniveau in het leven te roepen. Deze lichte vraag heeft zich nu voorgedaan, met het gevolg, dat over de geheele linie een koersherstel plaats heeft kunnen vinden. Wel heeft zich het hoogste peil niet kunnen handhaven, evenmin als de grotere handel, doch de ondergrond is toch iets beter geworden. Holland Amerika Lijn: 60, 69, 64; Java China Japan Lijn: 101, 110½, 107½; Kon. Ned. Stoomboot Mij.: 75, 80, 77; Ned. Scheepvaart Unie: 149, 160, 161; Stoomvaart Mij. Nederland: 155½, 172, 166½.

Van *industriële aandelen* bleef de belangstelling voor Jurgenssoorten vrij groot. Voorts trokken aandelen in kunstzijde-ondernemingen, in het bijzonder Enka en Maekubee, de aandacht, in verband met geruchten, dat laatstgenoemde aandelen aan de beurs te Londen geïntroduceerd zouden worden, een gerucht, dat tot nu toe niet bevestigd werd. Centrale Suiker Mij.: 116¾, 119¾, 119; Hollandsche Kunstzijde Ind.: 155½, 150¾, 154½, 152; Hollandsche Mij. t/h. m. v. Werken in Gew. Beton: 200, 193, 191; Jurgens: 121¾, 126½, 128¾; Ned. Gist- en Spiritusfabriek: 355, 375, 374½; Maekubee: 136, 132½, 138½; Ned. Kabelafabriek: 285, 292, 295; Ned. Kunstzijdefabriek: 362½, 353¾, 364½; Philips Gloeilampen: 417¾, 423¾, 422¾.

Mijnaandeelen waren zeer kalm, doch met een neiging tot herstel. Alg. Exploratie Mij.: 125, 122¾, 128; Billiton 1e Rubriek: 590, 598; Redjang Lebong: 317, 316, 314¾; Siloengkang: 45, 37½, 45; Singkep Tin: 214, 228.

Bankaandeelen bleven vast, waarbij zich goede beleggingsvraag heeft doen gelden. Amsterdamsche Bank: 160¾, 159½, 160½; Holl. Bank voor Zuid-Amerika: 71¾, 72¾, 74¾; Incassobank: 115½, 117; Koloniale Bank: 175½, 177¾, 174¾; Ned. Ind. Handels Bank: 140, 142¾; Ned. Handels Mij.: 139½, 144, 143¾; R'damsche Bankverg.: 71, 73, 73¾.

De *Amerikaansche markt* was rustig, met eenige reactie voor aandelen Wabash en goede vraag voor aandelen Central Leather. American Car & Foundry: 2740, 2645 (ex div.), 2670; American Water Works: 277, 265 (ex div.); Anaconda Copper: 89½, 89¼, 89¼; Studebaker: 1464, 1510, 1525; United States Steel Corp.: 122 (ex div.), 120¾, 122¾; Atchison Topeca: 121½, 122½; Erie: 31¾, 32¼; New York Ontario & Western: 28¼, 26¼, 27¾; Southern Pac. Comp.: 98½ (ex div.), 98½; Wabash R.w.: 41¾, 38¼, 40¼.

De *geldmarkt* was ruim; prolongatie varieerde tusschen 2½ en 3 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

13 October 1925.

Behalve voor maïs, waarvan de prijzen zich nog steeds in dalende richting bewegen, was de stemming voor de overige graansoorten in de afgelopen week beduidend beter.

Voor al t a r w e liepen de noteringen aan de Noord-Amerikaansche markten gevoelig op. Wel trad er op den 7den en 8sten October een sterke reactie in, doch ten slotte sloot de markt te Chicago op 10 October voor December tarwe 7¼ cents hooger dan op den 5 dezer. Alle mogelijke berichten uit Europa omtrent Russische verscheppingsmoeilijkheden, welke den overkant der Oceaan meestal in sterk vergrooten vorm bereikten, waren meestal oorzaak der oplopende markten. Bovendien zouden de Russen ontelbare charters, welke vroeger afgesloten waren, met vergoeding aan de reeders geannuleerd hebben, daar zij over onvoldoende voorraden zouden beschikken, om de schepen te kunnen beladen. In hoeverre deze berichten al of niet overdreven zijn, is moeilijk te beoordeelen. Er schijnen wel eenige vrachtvereenkomsten door Rusland te zijn geannuleerd en de aanvoeren in de verschillende havens beginnen klaarblijkelijk iets te verminderen, doch dit laatste zal wel een andere oorzaak hebben, n.l., dat de boeren in Rusland hun graan voor de huidige prijzen niet willen afstaan. Sommigen meenen als vaststaand te kunnen beweren, dat Rusland op stukken na niet in staat zal zijn, zooveel graan te exporteeren, als waartoe hetzelfde indertijd beweerd heeft in staat te zijn. Hoe dit zij, de daling te Winnipeg op 12 dezer toont ten duidelijkste aan, dat de graanhandel in het algemeen genomen in het minst geen vertrouwen heeft in een stijgende tendens. De verscheppingen van Rusland in 'e afgelopen week waren van dien aard, dat alle berichten over mindere verscheppingscapaciteiten van dit land worden te niet gedaan. Duitsland en Polen blijven voortgaan, tarwe van eigen bodem te exporteeren. In verband met de vastere koersen aan de Noord-Amerikaansche markten werden de vraagprijzen van Duitsche en Poolsche tarwe eenigermate verhoogd. Engeland en Frankrijk koopen beide soorten regelmatig. De laatste schattingen van den Canadeeschen tarweoogst spreken nu van een totale opbrengst van 413 miljoen bushels. Dit, alsmede de hogere raming der zomertarwe in de Staten in aanmerking genomen, wetigt de verwachting, dat, ook in verband met ruime tarweopbrengsten in Europa, eene prijsstijging zich niet zal kunnen handhaven. De tarwemarkten in Argentinië bewegen zich langs vrij rustige banen. De berichten omtrent den stand van den nieuwen oogst blijven zich gunstig ontwikkelen.

Bij het bespreken van rogge valt het moeilijk om niet in herhalingen te vervallen. Het artikel blijft nog steeds moeilijk te plaatsen. Het eenige wat als belangrijk kan vermeld worden, is, dat Rusland zich als verkoper voor rogge op aflading van de markt heeft teruggetrokken. Als motief dient, dat op het huidige prijspeil nieuwe aankopen in Rusland tot het onmogelijke behooren. Intusschen heeft Rusland echter reeds zooveel rogge ter verlanding gebracht, dat men zich in de importlanden, voor zooverre men dan rogge behoeft, ruimschoots voorzien kan. Amerika heeft onder invloed der vastere tarwemarkten den prijs voor rogge eenigermate verhoogd, doch ontmoet in Europa dan ook geen koopers.

Maïs kon zich nog steeds niet van de flauwe stemming los maken. De vraag blijft in bijna alle landen van West-Europa zeer onvoldoende, zoodat het moeilijk is, aankomende partijen aan den man te brengen. Het meest worst de markt gedrukt door de witte Afrikaansche soorten, welke tot steeds dalende prijzen dringend worden aangeboden. Het aanbod van stoomende Donau-maïs is gedurende de laatste dagen minder ruim geworden. Aanvankelijk wist de markt zich daardoor een weinig te herstellen, doch ten slotte ging de kleine prijsverbetering wegens gebrek aan belangstelling weder teloor. Platamaïs onderging ten gevolge van afbrokkelende koersen in Argentinië eveneens een gevoelige verlaging, zonder dat omzetten van eenige beteekenis werden bereikt. De vraag is hier te lande voor deze maïssoort sterk verminderd, daar andere soorten goedkooper zijn. Amerikaansche mixed maïs, welke soort vroeger een begunstigde plaats bij onze consumptie innam, heeft veel van haar voorkeur ingeboet. Een hie te lande aangekomen partij kon slechts met veel moeite ten deele plaatsing vinden. Op nieuwen oogst is Amerika dagelijks aan de markt, zonder dat nog van eenige belangstelling van beteekenis kan worden gesproken, hetgeen grotendeels veroorzaakt wordt door de lage prijzen, waartoe Roemenië Donaumaïs van den nieuwen oogst te koop aanbiedt. Hierin kwamen de laatste dagen eenige zaken tot stand, zelfs

Noteringen.						
Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Dec.	Maïs Dec.	Haver Dec.	Tarwe Nov.	Maïs Nov.	Lijnzaad Nov.
10 Oct. '25	143 $\frac{3}{8}$	75 $\frac{1}{8}$	40 $\frac{1}{8}$	11,90	8,15	19,25
3 " '25	134 $\frac{3}{8}$	77 $\frac{1}{2}$	39	11,70	8,40	19,30
10 Oct. '24	145 $\frac{1}{2}$	111 $\frac{1}{4}$	54 $\frac{1}{8}$	15,65	11,60	23,—
10 Oct. '23	109 $\frac{3}{4}$	77	43 $\frac{3}{8}$	12,05	9,55	24,75
10 Oct. '22	107 $\frac{1}{8}$	62 $\frac{1}{8}$	39	12,15	8,45	20,45
20 Juli '14	82	56 $\frac{3}{8}$	36 $\frac{1}{2}$	9,40	5,38	13,70

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Soorten	12 Oct. 1925	5 Oct. 1925	13 Oct. 1924
Tarwe*	15,—	14,—	16,—
Rogge (No. 2 Western) ..	9,80	10,—	14,70
Maïs (La Plata)	200,—	201,—	244,—
Gerst (48 lb. malting) ...	192,—	190,—	265,—
Haver	10,75 ¹⁾	10,70 ⁴⁾	13,50 ⁴⁾
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ..	13,75	13,45	15,70
Lijnzaad (La Plata)	433,—	434,—	495,—

¹⁾ per 100 KG. ²⁾ per 2000 KG. ³⁾ per 1960 KG. ⁴⁾ No. 2 Hard/Red Winter Wheat. ⁵⁾ Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	4/10 October 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	4/10 October 1925	Sedert 1 Jan. 1925	Overeenk. tijdvak 1924	1925	1924
Tarwe	34.500	947.726	903.591	650	17.874	23.375	965.600	926.966
Rogge	12.202	213.479	373.526	50	350	3.775	213.829	377.301
Boekweit	299	17.453	16.196	—	—	528	17.453	16.724
Maïs	34.876	602.632	584.935	—	58.833	91.815	661.465	676.750
Gerst	16.964	188.105	225.133	660	8.466	30.954	196.571	256.087
Haver	1.548	177.541	155.187	—	252	1.061	177.793	156.248
Lijnzaad	9.877	180.186	186.332	—	46.894	55.269	227.080	241.601
Lijnkoek	650	150.377	161.682	—	—	700	150.377	162.382
Tarwemeel	1.742	97.514	182.179	896	15.833	20.564	113.347	202.743
Andere meelsoorten ..	1.029	6.656	5.802	—	—	—	6.656	5.802

op aflading in het a.s. voorjaar.

Voor gerst is de kooplust op het lagere prijsniveau veel verbeterd. Vooral Duitsland, hetwelk voor gerst lagere invoerrechten heft dan voor andere granen, zoodat daardoor dit artikel daar te lande het goedkoopste voergraan is, toont zich een gretig koper voor stoomende partijen. Engeland koopt eveneens dagelijks Russische gerst. Eigenaardig is, dat de prijs, waartoe Rusland in Engeland gerst verkoopt, veel lager is, dan waartoe het op het vasteland aanbiedt. Amerika verhoogde de vraagprijzen voor gerst in de afgelopen week niet onbelangrijk, ten gevolge waarvan de zaken vrijwel tot stilstand zijn gekomen, wijl de tweede hand goedkoopster offreert.

In haver komen nog geen zaken van eenig belang tot stand. In Amerika houden zich de prijzen goed staande, de vraag uit Europa is echter gering. In de afgelopen maanden werd waarschijnlijk te veel gekocht, hetgeen nu op de directe zaken met Amerika van invloed is.

SUIKER.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Oct./Dec.	Londen			New York 96 ^o Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Oct./Nov.	Cuba's 96 ^o c.f. Oct./Nov.	
12 Oct. '25	kristalsuiker basis 99 ^o f 15 $\frac{23}{32}$	Sh. 32/3	Sh. 12/7 $\frac{1}{2}$	Sh. 10/3	\$ cts. 3,94
5 " '25	" 16 $\frac{13}{16}$	32/9	12/7 $\frac{1}{2}$	10/6 $\frac{1}{2}$	3,93
12 Oct. '24	" 23	42/—	20/6	22/—	6,03
12 Oct. '23	" 27 $\frac{11}{16}$	60/9	25/—	32/—	7,66
4 Juli '14	ruwsuiker basis 88 ^o f 11 $\frac{13}{32}$	18/—	—	—	3,26

¹⁾ Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3 p. 100 KG.

De verschillende markten verkeerden de afgelopen week nog onder den invloed van Licht's raming van den Europeeschen bietsuiker oogst.

In Amerika was de stemming kalm tot flauw, doch de fluctuaties in de noteringen waren gering, hetgeen uit ondervolgende cijfers blijkt:

	Sp. C.	Dec.	Jan.	Mrt.	Mei
Slot voorafgaande week	3.90	2.24	2.25	2.30	2.38
Opening verslagweek	3.93	2.21	2.22	2.27	2.36
Slot verslagweek	3.94	2.18	2.18	2.23	2.32

De ontvangsten in de Atl. havens der V. S. bedroegen deze week 68.000 tons, de versmeltingen 55.000 tons (tegen 44.000 tons in 1924) en de voorraden 148.000 tons.

Spoedig leverbare Cubasuiker en andere accijns-vrije suiker werd verhandeld tot ongeveer 2 $\frac{3}{16}$ a 2 $\frac{1}{8}$ d.c., terwijl houders van Cubasuiker Sh. 10/7 $\frac{1}{2}$ cif Europa vroegen.

De Cuba-statistiek is als volgt:

	1925 Tons	1924 Tons	1923 Tons
Weekontvangsten 3 Oct.	26.861	29.883	23.350
Tot. 1 Dec.-3 Oct.	4.748.340	3.815.401	3.423.658
Weekexport 3 Oct.	71.922	76.451	67.096
Totaal oogst	5.125.970	4.066.642	3.602.910
Totale voorraad op 3 Oct.	594.378	226.858	241.803

In Engeland verlaagden Raffinadeurs deze week hunne prijzen met 6 d.

De Zichtbare Voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1925 Tons	1924 Tons	1923 Tons
Duitsland 1 Sept.	82.000	70.000	264.000
Tsjechoslowakije 1 Sept.	76.000	18.000	31.000
Frankrijk 1 Sept.	70.000	52.000	75.000
Nederland 1 Sept.	83.000	36.000	27.000
België 1 Sept.	35.000	14.000	24.000
Engeland 1 Sept.	321.000	215.000	340.000
Europa ..	667.000	405.000	761.000
V.S. Atlant. havens 7 Oct.	148.000	78.000	106.000
Cuba alle havens 3 Oct.	594.000	227.000	242.000
Totaal ..	1.409.000	710.000	1.109.000

Op Java was de markt deze week lusteloos gestemd met weinig koopers.

De V.I.S.P. verkochten nog eene kleine partij No. 16 &/ hooger tot f 8 $\frac{1}{4}$. Uit oogst 1926 werd Juni levering door eene onafhankelijke fabriek afgedaan tot f 9 $\frac{1}{4}$ voor Supérieur.

De totale exporten van Java gedurende September worden geschat op 334.000 tons (vorig jaar 214.000 tons), waarvan slechts 10.000 tons voor Europa bestemd.

Hier te lande brokkelden prijzen geregeld af onder den invloed van de New Yorksche noteringen. De markt sloot in flauwe stemming op:

- f 15 $\frac{1}{2}$ geboden voor October,
- " 15 $\frac{1}{8}$ gedaan " Maart en
- " 16,— " Mei.

De omzet bedroeg deze week 2700 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 7 October 1925.

Prijzen van Amerikaansche katoen daalden j.l. Zaterdag 30 punten, waardoor Mid-American spot 12,42 d. noteerde en futures met uitzondering van de loopende maand beneden een shilling in Liverpool kwamen. Maandag was er weinig verandering, hoewel tegen den middag alle futures van dit seizoen tusschen 11,96 en 11,81 noteerden. Prijzen van gisteren waren vaster en vanmorgen opende de markt 2 tot 4 punten hooger. De methode van het samenstellen der Amerikaansche Bureau Rapporten wordt van alle kan-

ten scherp becristiseerd en het vertrouwen hierin is aanmerkelijk gedaald. De oogst wordt vlot verkocht en verschepingen zijn aanzienlijker dan verleden seizoen. Egyptische soorten toonen slechts weinig verandering, terwijl verkoopen gering zijn.

De Amerikaanse garenmarkt is nog zeer onregelmatig en spinners verliezen grond, ook door het verhoogden der basis voor het ruwe materiaal. Koopers houden zich afzijdig tot het verschijnen van het nieuwe Bureau-rapport op a.s. Donderdag. Er gaat slechts weinig om in grovere twist en weft cops, terwijl de handel in medio nummers van geen beteekenis is. Enkele fabrikanten beweren echter, dat er een goede vraag bestaat voor dhootie weft garens tegen lage prijzen en van het Continent, zoowel naar ring twist als weft. Naar getwijfde garens bestaat weinig belangstelling. De Federatie heeft nog eens een circulaire aan hare leden gezonden, waarin zij er op wijst, dat de flauw gestemde verkoopers een belangrijke hinderpaal vormen om de positie van spinners in het algemeen te verbeteren en waarin zij op de wenschelijkheid aandringt om over het algemeen een vastere houding aan te nemen.

Naar Egyptische garens bestaat weinig vraag. De onzekerheid in Amerikaanse garens schijnt een belemmerenden invloed uit te oefenen op verkoopen van Egyptische garens en hierin gaat dan ook weinig om.

Ook over de doekmarkt valt weinig nieuws te melden. De handel is over het algemeen kalm en prijzen vast hoewel er weinig is omgegaan. Indië schijnt geneigd te zijn tot het koopen van dhooties, doch tot nu toe zijn limites vandaar te laag. Het Continent blijft koopen en ook van China, de Straits en Raagoon komen aanvragen binnen, doch deze zijn nog van geen beteekenis bij den normalen gang van zaken. De mail van deze week van India was niet zeer opwekkend, doch sedert deze geschreven is, is er beter nieuws van de monsoon. Prijzen volgen katoen en koopers zijn over het algemeen voorzichtig.

30 Sept. 7 Oct. Oost. koersen. 29 Sept. 6 Oct.

Liverpoolnoteringen. T.T. op Br. Indië 1/6 1/8, 1/6 3/8
 F.G.F. Sakellaris 28,00 27,95 T.T. op Hongkong 2/4 1/8, 2/5
 G.F. No. 1 Oomra 9,60 9,35 T.T. op Shanghai 3/2 1/4, 3/2 1/4

Noteering voor Loco-Katoen.
 (Middling Uplands.)

	9 Oct. 1925	2 Oct. 1925	25 Sept. 1925	10 Oct. 1924	9 Oct. 1923
New York voor Middling ...	22,10 c	23,15 c	23,90 c	24,80 c	28,35 c
New Orleans voor Middling	21,20 c	22,48 c	23,20 c	23,65 c	27,50 c
Liverpool voor Middling ...	11,53 d	12,72 d	12,91 d	14,09 d	16,41d*)

*) Voor fully middling ouden Standaard.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaanse havens.
 (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '25 tot 2 Oct. '25	Overeenkomstige periode	
		1924	1923
Ontvangsten Gulf-Havens.	1998	1561	1514
" Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Brittannië		309	373
" "t Vasteland etc.		824	430
" " Japan	73	57	66

Voorraden.
 (In duizendtallen balen).

	2 Oct. '25	Overeenkomstig tijdstip	
		1924	1923
Amerik. havens	815	548	492
Binnenland	947	602	666
New York	29	44	21
New Orleans	318	130	75
Liverpool	118	117	62

KOFFIE.

De toestand aan de koffiemarkt bleef gedurende de afgelopen week vrijwel geheel onveranderd. In Brazilië bewogen zich de prijzen voor Santos koffie op prompte verscheping binnen zeer enge grenzen op en neder en sloten deze week eene fractie lager dan een week te voren, doch voor Rio daalden zij enkele shillings. Aan de termijnmarkten waren de verschillen van den eenen dag op den anderen ook zeer klein en het slot is bijna geheel gelijk aan dat van het vorige weekoverzicht. De onzekerheid omtrent de vooruitzichten van den 1926/27er Braziel-oogst, waarover reeds vroeger geschreven is, blijft nog onveranderd bestaan en drukt zichtbaar haren stempel op de houding

der Amerikaansche en Europeesche markten. Alle tot nu toe ontvangen berichten omtrent den bloei van den volgende oogst stemmen hierin overeen, dat de Septemberbloesem onvoldoende is geweest en dat de voornaamste bloei ditmaal verwacht wordt in de tweede helft van October. Daar de vrucht echter eerst in December/Januari begint te rijpen, duurt het nog enkele maanden alvorens eene eenigszins betrouwbare raming in cijfers kan worden tegevoetgezien. Omtrent den loopenden oogst zijn reeds eenigen tijd geleden berichten ontvangen, volgens welke de vroegere ramingen moesten worden verlaagd, omdat de boon algemeen klein uitvalt. Op het oogenblik loopden de ramingen voor Santos uiteen van 7 tot 8 1/4 miljoen, of, met inbegrip van het restant van den vorigen oogst, van 8 1/2 tot 10 miljoen balen en voor Rio van 3 3/4 tot 4 miljoen.

Volgens officieel telegram uit Santos bedroeg op 30 September de hoeveelheid, in de pakhuizen en de spoorwegstations in het binnenland van Sao Paulo aanwezig, 2.604.000 balen.

De waarde van de Milreis in Brazilië is ook in de afgelopen week nog verder gestegen en de wisselkoers op Londen, die verleden week 7 3/8 genoteerd stond, is thans reeds gestegen tot 7 5/8, hetgeen voor den Braziliaanschen exporteur bij onveranderde en iets gedaalde kost- en vrachtaanbiedingen neerkomt op nog ruim 3 1/2 pCt. mindere opbrengst in Milreis van zijne sterling-wissels, terwijl in hetzelfde tijdsverloop daar te lande de prijs in Milreis voor Santos-koffie slechts 2 pCt. is gedaald.

In kost en vracht op aflading van Brazilië was ook ditmaal de omzet gering. De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping zijn thans ongeveer 103/- à 104/- per cwt., en van dito Prime ongeveer 106/- à 107/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, bedragen 85/9 à 86/6 en voor latere verscheping 82/- à 85/-, naar gelang van den verschepingstermijn.

Ook in Robusta op aflading was de afzet beperkt. Op het oogenblik zijn de aanbiedingen:

Palembang Robusta, October verscheping, 47 1/2 ct.
 " " " Oct./Nov. " 47 1/2 "
 W.I.B. f.a.q. " Oct./Nov. " 55 "

alles per 1/2 KG., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

In loco liepen de prijzen, bij gebrek aan voldoende afzet, iets terug. De officieele noteeringen, die in het einde van de vorige week gebracht waren op 70 ct. per 1/2 KG. voor Superior Santos en 61 ct. voor Robusta, bleven onveranderd.

De noteeringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
13 Oct.	54 7/8	50 1/8	47 1/8	46 1/4	52 5/8	47 7/8	46	44
6 "	55	49 3/4	47 1/8	45 5/8	52 3/4	47 5/8	45 3/4	43 5/8
29 Sept.	54 1/8	49 1/4	46 3/4	44 3/4	51 1/4	47	44 5/8	42 1/8
22 "	55 5/8	50 3/8	48	44 7/8	53 1/4	48 3/4	46	43

De slotnoteeringen te New York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.
9 Oct.	\$ 17,80	\$ 16,30	\$ 15,45	\$ 14,20
5 "	" 17,80	" 16,17	" 15,30	" 14,02
28 Sept.	" 17,95	" 16,20	" 15,20	" 14,—
21 "	" 18,25	" 16,55	" 15,63	" —,—

Rotterdam, 13 October 1925.

(Mededeeling van de Vereeniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteeringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 1)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 1)	
10 Oct. 1925	215.000	24.850	1.434.000	26.500	717/32
5 " 1925	130.000	26.550	1.406.000	26.500	73/8
28 Sept. 1925	290.000	26.225	1.374.000	29.000	79/64
13 Oct. 1924	289.000	34.050	1.889.000	38.500	61/16

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgeloopt week	Sedert 1 Juli	Afgeloopt week	Sedert 1 Juli
10 Oct. 1925	119.000	1.542.000	184.000	2.666.000
11 " 1924	110.000	1.497.000	340.000	2.937.000

) In Reis.

THEE.

In de afgelopen week vond op 8 October wederom een theeveiling plaats, die ca. 11.000 kisten omvatte. De stemming op die veiling was onregelmatig, doch zeer vast en het was eigenaardig om op te merken, dat ook voor buitenlandse rekening veel gekocht werd. Hieruit valt de slotsom te trekken, dat het tegenwoordig prijsniveau niet meer hoger is dan dat van Londen, zooals zulks een paar maanden geleden het geval was. Een tweede omstandigheid, die opviel, was, dat ook de middensoorten krachtig profiteerden van de verbeterde stemming en gemiddeld van 3 tot 8 cts. in prijs konden stijgen, terwijl ook de betere soorten nog op een prijsverhoging konden wijzen. Toch was voor deze kwaliteiten de stemming niet zoo vast als voor de eerstgenoemde.

Er werden niet veel partijen opgehouden, terwijl een aantal er in veiling opgehouden partijen onmiddellijk na de veiling afgedaan konden worden.

De volgende veiling is bepaald op 29 October en zal ongeveer 10.000 kisten omvatten. De aanvoeren van Java zijn klein als gevolg van den kleinen oogst, die sterk te lijden heeft onder de voortdurend aanhoudende droogte.

Ook Java zendt prijsverhogingen van 2 tot 7 cts., terwijl er zich wederom vraag ontwikkelt voor oogsten, zoolong als het laatste kwartaal van dit jaar als van het gehele jaar 1926.

Londen gaf in de afgelopen week eveneens een vaste markt te zien met prijsverhogingen van ½ tot 1 d., waarin ook de ordinaire soorten konden deelen.

Amsterdam, 12 October.

RUBBER.

De stemming op de rubbermarkt was zeer vast gedurende de afgelopen week en de noteeringen bewogen zich nagevoeg voortdurend in stijgende richting. Oorzaak hiervan was de goede kooplust van Amerikaansche zijde.

De slotnoteeringen luiden als volgt:

Prima Sheets:		voorafgaande week:
October	254 ct.	222 ct.
October/Dec.	250 ½ „	220 „
Januari/Maart	232 „	200 „

13 October 1925.

STEENKOLEN.

Had het in het begin den schijn, alsof de markt zich zou herstellen en door hogere prijzen wilde manifesteeren, dat de productie dan toch eindelijk op het peil van de zoozeer verlaagde consumptie gebracht was, zoo is gedurende de laatste dagen deze verwachting opnieuw de bodem ingeslagen. De prijzen, vooral in Yorkshire en Durham waren aanvankelijk van 6 d. tot 1 sh. hooger, doch door de hernieuwde inzinking staan ze thans weer ongeveer op het niveau van enkele weken geleden. In Westfalen loopen de prijzen constant naar beneden, niettegenstaande ook daar de mijnen met verlies werken.

De prijzen op het oogeblik zijn:

Northumberland Ongezeefde	f 10,50
Durham Ongezeefde	„ 10,60
Cardiff Ongezeefde	„ 14,—
Schotsche Gezeefde	„ 10,—
Yorkshire Gewasschen Doubles	„ 12,75
Westfaalsche Veförder	„ 12,25
„ Vetstukken	„ 14,25
„ Smeenootjes	„ 14,—
„ Gasvlamförder	„ 12,25
„ Gietcokes	„ 17,—

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam.

Westfaalsche bunkerolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 10,25. Markt flauw.

13 October 1925.

VERKEERSWEZEN.**VRACHTENMARKT.**

De graanvrachtenmarkt van Noord-Amerika was zeer levendig en de vrachten zijn vast, terwijl er bijzondere belangstelling werd getoond voor prompte booten. De afsluitingen zijn in hoofdzaak nog beperkt tot continentale bestemmingen. Van Montreal werd naar Antwerpen/Rotterdam bevracht per begin October tegen 14 ½ cents per 100 lbs. zwaar graan, terwijl per laatste helft October naar deze havens 14 cents betaald werd. Naar Avonmouth werd 3/2 ¼ per qtr. betaald per begin November, terwijl ook de Middellandsche Zee vertegenwoordigd is door een afsluiting naar Marseille/Genua/Napels tegen 3/7 ½ per qtr. Ook van de Northern range is meer vraag en er wordt 12 ½ cents naar de Antwerpen/Hamburg range in uitzicht gesteld per October en November.

De tijd van het jaar in aanmerking genomen werd de

vraag naar tonnage voor suiker van West-Indië tamelijk wel gehandhaafd en ofschoon er geen afsluitingen te vermelden zijn, staan de vrachten toch op een hooger peil. Van de North Pacific wordt nog slechts alleen tonnage gevraagd naar het Oosten; een boot tot 7000 tons wordt gezocht naar Shanghai tegen \$ 5 voor tarwe en meel. Voor lumber worden nog steeds booten gezocht naar Australië.

De salpeter vrachtenmarkt bleef zeer flauw. Een beperkte vraag naar tonnage naar Europa bleef bestaan, doch de vraag naar de Vereenigde Staten was levendiger. De eenige afsluiting naar het Continent was 5000 tons per één Duitsche Lijnboot per December tegen 23/3 naar Antwerpen/Hamburg range. Ruimte is nu schaarsch voor alle posities tot het einde van dit jaar en de reeders vragen minstens 24/6. Als gevolg van de voortdurende slapte in de markt van de Plate is er wilde tonnage in overvloed aan de markt.

De markten van het Oosten hebben alle een zeer kalme week gehad. De vraag van Wladiwostock is zooged als gevallen en de vrachten bleven onveranderd, doch er bestaat naar ruimte voor olie in het geheel geen vraag meer. Van Australië werden slechts 2 ladingen afgesloten, één van West-Australië per December/Januari naar de Middellandsche Zee/U. K./Continent tegen 38/9, optie Calcutta/Bombay/Karachi 26/3 en de andere van Zuid-Australië. Van Queensland werd een lading suiker naar U. K. gedaan tegen 40/- basis van 3 havens naar één, November/December. Van Burmah is een geringe vraag per Januari tegen 27/6 naar de continentale havens.

Ook Britsch-Indië was wederom zeer kalm, met de vracht op d.w. basis nominaal in de buurt van 23/- per Oct./Nov./Dec. Van Calcutta werd bevracht naar de Middellandsche Zee/U. K./Continent per October op lumpsum basis tegen een equivalent van ongeveer 29/- op d.w. Van Zuid-Afrika werd slechts één afsluiting gedaan, nl. een 6000 tonner van Kaapstad/Durban range naar U. K./Continent tegen 22/- met opties, per 25 October/15 November. In kolen werd bevracht van Durban naar Singapore tegen 8/- per October.

De markt van den Donau is nog kalm en er valt slechts één afsluiting te vermelden, tegen 15/- op d.w. basis naar het Continent. Dit kan worden herhaald, mogelijk tegen 16/- per November. Van de Zwarte Zeehavens was minder levendigheid te constateeren, hetgeen, na de vele voorafgaande bevrachtingen, niet onverwacht is. Niettemin vonden per Nov./Dec. bevrachtingen plaats tegen 12/9.

Van de Middellandsche Zee vonden meer bevrachtingen plaats, doch de vrachten vertoonden geen verbetering. Ertsafsluitingen zijn o.a. Valencia/Newport 6/-, Algiers/Newportriver 5/9, terwijl fosfaat werd afgesloten van Stax naar: Neufahrwasser 8/-, Antwerpen of Gent frs. 25,25; Bona/Dublin 9/-, Tunis/Rotterdam 7/-. Een kleine zoutboot werd gedaan van Torrevieja naar Great Yarmouth tegen 11/3. Van Zuid-Spanje is de vraag naar booten voor fruit iets beter en de vrachten varieeren van 22/6 tot 27/6 per 100 c.f. naar gelang van grootte. Alexandrië was iets minder levendig. Ook van de Golf van Biscaye vallen geen fluctuaties in de vrachten waar te nemen. Van Bilbao naar Cardiff werd 6/- betaald en hetzelfde naar Middlesboro.

De vraag naar booten op time-charter basis voor de Vereenigde Staten/West-Indië rondvaart bleef bestaan en een groot aantal afsluitingen vond plaats. Een boot van 8/11.000 d.w. wordt gezocht voor 12 maanden, op- en teruglevering Pacific-Pacific/Australië vaart, tegen 4/-.

De kolenvrachtenmarkt van Amerika was flauw en er vonden slechts weinig afsluitingen plaats. Van Hampton Roads naar Pernambuco werd \$ 4 betaald en naar Rio \$ 3,75 met de optie Santos tegen \$ 4, beide voor prompte belading. Naar Europa vonden geen afsluitingen plaats.

De toon in de uitgaande kolenvrachtenmarkt van Engeland is iets vaster en de vrachten zijn verbeterd. Speciaal naar Italië vertoonden de vrachten tegenover de vorige week een stijging van 2/- per ton. Van Zuid-Wales werd o.m. afgesloten: Rouaan 4/-, Genua 9/6, Constantinopel 10/-, Pernambuco 14/6, Rio 14/9 en van de Oostkust: Riga 6/-, Kopenhagen 5/7 ½, Rotterdam 3/9, Genua 8/10 ½, Alexandrië 8/6, St. Vincent 9/.

RIJNVAART.

Week van 4 t/m. 10 October 1925.

De algemeene toestand bleef ongewijzigd.

Nog steeds sleepte het grootste gedeelte der leeggekomen schepen wegens gebrek aan emplooi naar de Ruhrhavens, om aldaar kolen te laden.

De ertsvrachten bedroegen maximum:

f 0,30 en f 0,40 met resp. ¼ en ½ lostijd.

Naar de Bovenrijn-stations werd gemiddeld f 0,90/f 1,— met verkorten lostijd betaald.

Het sleeploon varieerde tusschen 30—35 cts.

De waterstand, hoewel vallend, bleef gunstig.

DE TWENTSCHE BANK

Amsterdam - Rotterdam - 's-Gravenhage - Dordrecht - Utrecht - Zaandam - Zwolle

Maandstaat op 30 September 1925

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponoord	f	1.444.950,—
Deelneming in de firma's:		
B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen	}	8.435.000,—
B. W. BLIJDENSTEIN Jr. te Enschede		
LEDEBOER & Co., te Almelo		
Deelneming in bevriende Bankinstellingen f 10.739.431,13		
waarvoor in geld gestort		8.032.231,13
waarvoor effecten gedeponoord	f	2.707.200,—
Effecten van Aandeelhouders gedeponoord bij bevriende instellingen	"	2.000.000,—
ten eigen gebruike	"	31.546.460,—
		36.253.660,—
Kassa, Wissels en Coupons	"	37.253.739,59
Ned. Schatkistbiljetten en Schatkistpromessen	"	12.163.309,38
Daggeldleeningen	"	200.000,—
Saldo's bij Bankiers	"	16.543.131,86
Eigen effecten en syndicaten	"	8.008.254,09
Saldo te leveren en te ontvangen fondsen	"	2.070.675,45
Prolongatiën gegeven	"	13.293.685,—
Credietvereniging	f	56.829.389,21
Af: loopende Promessen	"	3.200.000,—
		53.629.389,21
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldi Rek.-Crt. f 51.038.382,31		
Af: loopende Promessen	"	2.035.000,—
		49.003.382,31
Voorschotten op Consignatiën	"	2.440.055,03
Gebouwen	"	5.306.762,34
		54.418.175,27
Totaal.....	f	254.078.225,39

CREDIT

Kapitaal	f	36.000.000,—
Reservefonds	"	8.822.001,91
Buitengewone Reserve	"	1.800.000,—
Waarborgfonds Credietvereniging	"	5.338.392,50
Reserve Credietvereniging	"	2.457.780,86
		54.418.175,27
Aandeelhouders voor gedeponoord als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B:		
Effecten	f	1.434.060,—
Contanten	"	10.890,—
in Leen-Depot Effecten	"	34.819.600,—
" Contanten	"	48.650,—
		36.253.660,—
Totaal Effecten		59.540,—
Totaal Contanten		2.395.602,08
Zieken- en Pensioenfondsen	"	47.625.834,18
Deposito's	"	1.777.300,—
Prolongatie-Deposito's		
Saldi Rekeningen Courant	f	62.587.322,10
" " " voor gelden in het Buitenland ..	"	7.610.780,65
" " " Credietvereniging	"	3.658.048,09
		73.856.150,84
B. W. Blijdenstein & Co., Londen, B. W. Blijdenstein Jr., Enschede en Ledebouer & Co., Almelo	"	4.356.968,—
Daggeldleeningen	"	5.100.000,—
De Nederlandsche Bank	"	2.503.629,42
Te betalen Wissels	"	19.913.768,53
Geaccepteerd door derden	"	2.656.812,50
Diverse Rekeningen	"	3.160.784,57
		254.078.225,39
Totaal.....	f	254.078.225,39

Kleine Advertentiën in de Nieuwe Rott. Courant

f 1.50 per 10 woorden - Iedere 2 woorden meer 25 cents

Worden aangenomen voor de rubrieken: Vraag en aanbod, Huur en Verhuur, Betrekkingen gezocht en aangeboden, Gevonden en verloren goederen, Voorschotten gevraagd en aangeboden, Lessen gevraagd en aangeboden, Diversen, bij: de Bureaux en Agenten van de N.R.C. te Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage en alom in den lande waar Agenten zijn gevestigd, Erkende Advertentiebureaux, Boekhandelaren, Kantoorboekhandelaren, Kantoorhouders der Posterijen, Kiosken, behalve die in Rotterdam, doch wel bij de Nederlandsche Kiosken Maatschappij, Wijnhaven 85 — enz.

WERKSPoor AMSTERDAM

ROLLEND SPOORWEGMATERIEEL

SCHEEPSSTOOMWERKTUIGEN

SCHEEPSDIESELMOTOREN

IJS- EN KOELMACHINES

SUIKERMACHINERIEËN

IJZERCONSTRUCTIES

SCHEEPSTURBINES

POLDERGEMALEN

LOCOMOTIEVEN

STOOMKETELS

Centrale Suiker-Maatschappij

Wester-Suikerraffinaderij

— AMSTERDAM —

GROOTSTERRAFFINADERIJ
IN NEDERLAND

Levert de mooiste Suikers

Produceert behalve alle soorten

Melissuiker en Basterd.

Cristallen, groote en kleine, Klontjes

(Cubes), Theeklontjes, Crushed (brokken)

Tabletten, Brooden, Poedersuiker, fijne

Suikers voor Vruchtengebruik, enz. enz.

VERSCHEENEN:

Lessen over den Handel

door

J. GROOTEN

Prijs f 8.— Geb. f 8.90

Alom verkrijgbaar
bij den Boekhandel

en bij

Nijgh & van Ditmar's Uitg.-Mij
Rotterdam

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

Wilton's Machinefabriek en Scheepswerf ROTTERDAM

Scheepsbouw en Machinefabriek

Speciale inrichting voor reparatiën van elken omvang

Vier droogdokken met lichtvermogen tot 46000 ton

Dwarshelling

Drijvende kranen met lichtvermogen tot 120 ton

Telefoon: 7303 en 7304

Telegramadres: „WILTON” Rotterdam

KONINKLIJKE STEARINE KAARSENFABRIEK GOUDA GOUDA

GOUDA KAARSEN — NACHT-, THEE- EN SCHEMERLICHT
STEARINE — KAARSENPIET — OLEÏNE

CHEMISCH ZUIVERE EN ALLE ANDERE SOORTEN GLYCERINE